

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra anglického jazyka

Bc. Martina Chodilová

**Výuka metodou CLIL a její využití na 1. stupni
základních škol**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Zuzana Bartsch Veselá, Ph.D.

OLOMOUC 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu použitých zdrojů.

V Radvanicích 10. 4. 2016

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce paní Mgr. Zuzaně Bartsch Veselé, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady a připomínky a za odborné vedení diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala za spolupráci učitelům a dětem ZŠ Heyrovského a ZŠ Hálkova. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu během celého studia na pedagogické fakultě.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematikou, týkající se výuky metodou CLIL a její využití na 1. stupni ZŠ. Diplomová práce je rozdělená do dvou hlavních kapitol – část teoretická a část praktická. V teoretické části se pozornost zaměřuje na přiblížení teoretických poznatků týkajících se uplatnění metody CLIL, jejich výhod a rizik, možností, metodiky a výuky na 1. stupni základních škol. Pozornost je zaměřená na uplatnění metody CLIL v hudební výchově. V praktické části je výzkum realizován pomocí dotazníkového šetření a rozhovoru. Hlavním cílem této práce je zjistit, do jaké míry je metoda CLIL využívána na prvním stupni ZŠ. Dalším cílem je zjistit názory žáků a učitelů na výuku prostřednictvím této metody a posoudit, zda-li můžeme CLIL považovat za efektivní metodu výuky na prvním stupni ZŠ.

Klíčová slova

CLIL, učitel, výuka, žák, základní škola, metoda, anglický jazyk

Abstract

The Diploma thesis deals with the issues relating to the use of the method of CLIL at Czech primary schools (grades 1-5). The thesis is divided into two main chapters – a theoretical part and a practical one. The theoretical part focuses on the theoretical knowledge relating to the application of the method of CLIL, its benefits and risks, main principles, methodology and teaching implications at Primary schools. Attention is focused on the application of the method of CLIL in music education. The practical part presents the research carried out in the form of a questionnaire survey and interviews. The main objective of this work was to determine to what extent the CLIL method is used in classes at primary schools. The secondary objective was to find out how pupils and teachers perceive this method of education, and to assess whether CLIL can be considered an effective method of teaching at primary schools.

Key Words

CLIL, teacher, teaching, student, primary school, method, English language

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 METODA CLIL	10
1.1 Historie metody CLIL.....	13
1.2 Cíle metody CLIL	14
1.3 Metoda CLIL a kompetence	15
1.4 Metodologie metody CLIL	16
1.4.1 Principy CLIL výuky.....	16
1.4.2 Používané modely CLIL.....	16
1.4.3 Základní postupy CLIL	18
1.4.4 Učitel v rámci metody CLIL	19
1.5 Výhody a rizika metody CLIL.....	20
1.6 Využitelnost metody CLIL	23
2 VÝUKA METODY CLIL V ČESKÉ REPUBLICE	25
2.1 Národní plán výuky cizích jazyků	26
2.2 Využití metody CLIL na 1. stupni ZŠ	27
2.2.1 Metoda CLIL ve výuce.....	27
2.2.2 Projekt CLIL v ČR	29
2.3 Důvody pro zavedení metody CLIL v ČR.....	32
2.4 Aktivity pro efektivní hodiny CLIL.....	33
2.4.1 Metoda CLIL v hudební výchově.....	34
2.4.2 Praktické využití metody CLIL v hudební výchově.....	35
EMPIRICKÁ ČÁST	39
3 VÝZKUM	40
3.1 Metodologie výzkumu	40
3.1.1 Dotazníkové šetření	41
3.1.2 Rozhovor	43
3.2 Cíle výzkumu	45
3.3 Výzkumné otázky	45
3.4 Výzkumný soubor.....	45
3.4.1 Základní škola Heyrovského	46
3.4.2 Základní škola Hálkova	46
3.5 Analýza získaných dat	47
3.6 Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	47
3.7 Vyhodnocení rozhovorů	61

4 DISKUSE	66
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
Seznam grafů	74
Seznam obrázků.....	75
Seznam tabulek	76
Seznam příloh	77
Seznam použitých zkratk	78
PŘÍLOHY	79
DOTAZNÍK	86

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá problematikou, týkající se výuky metodou CLIL a její využití na 1. stupni ZŠ. CLIL představuje moderní formu výuky, ke které se uchylují školy v řadě zemí Evropy, jelikož se jedná o efektivní nástroj seznámení se s cizím jazykem, který může být zprostředkován žákům na základních školách a v některých případech i v mimoškolním vzdělávání. Důvodem pro zavádění těchto nových metod je pochopitelně zvýšená potřeba na komunikační znalosti a dovednosti dětí a jejich pozdější osobní i profesní rozvoj. Tato metoda je využívána v mnoha zemích Evropy a Česká republika se již také měla možnost s touto formou výuky seznámit. Na druhou stranu jsou zde mezery, které zatím jsou značně problematické a řeší se jen velmi pomalu. Jedná se například o nedostatek kvalifikovaných učitelů. Žijeme v globalizovaném světě, kde schopnost komunikovat v cizím jazyce je velmi důležitá. Mezi obecně uznávaný komunikační jazyk na celém světě patří zejména anglický jazyk, se kterým se dnes má možnost setkat snad každé dítě již v mateřské škole. Také kvalita výuky se s postupem času zlepšila, avšak i tak zde není dostatečné množství učitelů, kteří by chtěli anglický jazyk na základních školách vyučovat. Kvalifikovaní učitelé tak stále scházejí, proto i využití metody CLIL na českých školách je velmi omezené. Avšak děti jsou naše budoucnost, a proto by si měli všichni zúčastnění, včetně současné vlády uvědomit, jak důležitá je znalost cizího jazyka. Nejen, že tyto znalosti pomohou mladým generacím v uplatnění se na trhu práce, ale také zajistí konkurenční výhodu České republiky, jako takové.

Téma této práce jsem si vybrala s ohledem na své zájmy, jelikož mne osobně tato problematika velmi zajímá a byla bych ráda, kdyby byla co nejdříve realizována na co nejvíce školách v České republice. Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol – část teoretická a část praktická. V teoretické části se pozornost ubírá směrem přiblížení teoretických poznatků týkajících se uplatnění metody CLIL, jejich výhod a rizik, možností, metodiky a výuky na 1. stupni základních škol. Pozornost je zaměřena na uplatnění metody CLIL v hudební výchově. Dále je realizován v praktické části výzkum pomocí dotazníkového šetření a rozhovoru.

Hlavním cílem této práce je zjistit, do jaké míry je metoda CLIL využívána na prvním stupni ZŠ. Dalším cílem je zjistit názory žáků a učitelů na výuku prostřednictvím této metody a posoudit, zda-li můžeme CLIL považovat za efektivní metodu výuky na

prvním stupni ZŠ. Velkou výhodou metody CLIL se jeví nenásilné propojení výuky cizího jazyka a vybraných nejazykových předmětů.

V práci jsou stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Do jaké míry je metoda CLIL efektivní z pohledu žáků 1. stupně ZŠ?
2. Považují žáci metodu CLIL za prospěšnou a atraktivní?
3. Považují žáci anglický jazyk za důležitý předmět pro jejich budoucnost?
4. Do jaké míry je metoda CLIL efektivní z pohledu učitelů?
5. Jaké jsou výhody a nevýhody metody CLIL?

Jako výzkumné metody byly použity dotazník pro žáky a rozhovor s učiteli na prvním stupni ZŠ, viz kapitola č. 3.1.

TEORETICKÁ ČÁST

1 METODA CLIL

Metoda CLIL, anglicky Content and Language Integrated Learning (CLIL) - představuje obsahově i jazykově integrované vyučování zaměřené na vzdělávací přístup, v němž cizí jazyk používá pro učení a vyučování obsahu předmětu nejazykového.¹

Výuku CLIL je možné charakterizovat vymezením duálních cílů, kdy učitel si stanoví cíle obsahové a cíle jazykové. V nejlepším možném případě tyto cíle jsou v rovnováze a vzájemně se doplňují. Dalšími dovednostmi metody CLIL mají být rozvíjené učební strategie a dovednosti.²

Skupina odborníků, jež o CLILu zveřejňuje zprávy a tipy do výuky v rámci webových stránek Onestopclil uvádí, že CLIL není jednoduché jednoznačně definovat. Dochází k závěru, že CLIL může být popsán celkově pěti základními definicemi. První z nich je velmi uznávaná formulace, která byla vytvořena Radou Evropy, jež hovoří o různých formách vyučování nejazykových předmětů či jejich částí v cizím jazyce. Další definice zdůrazňuje hlavně dvojí výukový cíl CLILu a to jeden v cizím jazyce a druhý v rámci odpovídajícího nejazykového předmětu.

Třetí ukazuje především na časovou úspornost. Na základě propojení jazykové i nejazykové výuky se přispívá k osvojování si příslušného učiva včetně cizího jazyka zároveň. Tímto se šetří čas a navíc plně využívá učební prostor. Následující vymezení pojmu CLIL spojuje zmíněné učení s větší variabilitou učebních metod. Rozmanitost podání učiva je dále zesílena také určitým způsobem a k tomu zpestřena cizím jazykem. Navíc se u žáků nevyžaduje jistá jazyková vybavenost, jako tomu je v rámci bilingvní výuky. Poslední obecně uznávanou definicí je zejména spojitost CLILu s motivací. Cizí jazyk je tak prezentován v přirozeném prostředí reálných situací. Tato skutečnost s sebou přináší touhu po poznání a komunikaci sama o sobě.³

V praxi však existuje definic více. Podle Dellara a kol. (2007) se jedná o výuku nejazykového předmětu v cizím jazyce, kdy nejazykový předmět je základním a uvádí,

¹ ŠMÍDOVÁ, T. CLIL aneb moderní vzdělávání pro 21. století. *Minimetodika NÚV – metodická podpora pro učitele* [online]. [cit. 2012-02-08] Dostupné na:

<http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=43509&view=2893&view=5473>.

² MEHISTO, P. *Uncovering CLIL. Content and Language Integrated Learning in bilingual and multilingual education*. Oxford: Macmillan Publishers Limited, 2008. ISBN 978-0-230-02719-0, s. 9.

³ BENEŠOVÁ, V. *Metoda CLIL: Krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskali používání metody CLIL ve výuce* [online]. [cit. 2012-02-08] Dostupné na: http://clil.nidv.cz/dokument_2.html.

jaká jazyková podpora je pro tento předmět potřebná. Jazyk tady tvoří jen součást celého procesu vzdělávání a není jeho hlavním cílem.⁴

Content and language integrated learning (CLIL) představuje anglickou zkratku označující výuku, kdy se vyučuje nejazykový i jazykový předmět současně, tedy integrovaně. Jedná se o to, že nejazykový předmět je vyučován pomocí cizího jazyka a cizí jazyk pak pomocí nejazykového předmětu. Žáci mají možnost si osvojit znalosti v obou předmětech současně.⁵

Termín CLIL byl poprvé použit Davidem Marshem z univerzity Jyväskylä ve Finsku v roce 1994.⁶ Podle odborníků sdružení EUROCLIC, kteří se zabývají CLILEm, je uvedená metoda popisována jako využití cizího jazyka jakožto prostředku výuky nejazykového předmětu, kde např. patří zeměpis, dějepis nebo matematika, ale také jakýkoliv jiný předmět. Další autoři publikací, jež se týkaly CLILu (Holmes, Coyle) připomínají, že se nejedná o preferenci či dominanci jazyka nad druhým předmětem ani opačně. Jedná se o přirozené propojení v každé míře. Není však podstatné, jestli jde o několikaminutovou aktivitu v cizím jazyce či hodinu vedenou převážně v cizím jazyce.⁷ CLIL představuje spíše nový termín, jak bylo například uvedeno na webových stránkách⁸.

CLIL je tedy souhrnným názvem týkající se všech činností, při kterých je cizí jazyk využíván za nástroj ve výuce nejazykových předmětů. V rámci této metody mají jazyk i obsah stejně důležitou roli. U výuky tak není zdůrazněn jazyk či samotný obsah vyučování, nýbrž obě složky se považují za stejně důležité.⁹

Obsah nejazykového předmětu je poté rozvíjen s pomocí cizího jazyka, přičemž tento cizí jazyk je využíván při zprostředkování daného vzdělávacího obsahu. Zmíněný typ integrované výuky má dva základní cíle, a sice obsahový a jazykový, jež je často doplňován třetím, který pak definuje, které dovednosti i strategie budou rozvíjeny a jakým

⁴ DELLER, S. a kol. *Teaching Other Subjects Through English*. Oxford : Oxford University Press, 2007. 151 s. ISBN 13-987 019 442578 0, s. 6.

⁵ BENEŠOVÁ, B. *Metoda CLIL: krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskalí používání metody CLIL ve výuce*. ZČU v Plzni, Ústav jazykové přípravy [online]. 2010 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: http://clil.nidv.cz/dokument_2.html.

⁶ BENEŠOVÁ, B. *Metoda CLIL: krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskalí používání metody CLIL ve výuce*. ZČU v Plzni, Ústav jazykové přípravy [online]. 2010 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: http://clil.nidv.cz/dokument_2.html.

⁷ BENEŠOVÁ, B. *Metoda CLIL: krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskalí používání metody CLIL ve výuce*. ZČU v Plzni, Ústav jazykové přípravy [online]. 2010 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: http://clil.nidv.cz/dokument_2.html.

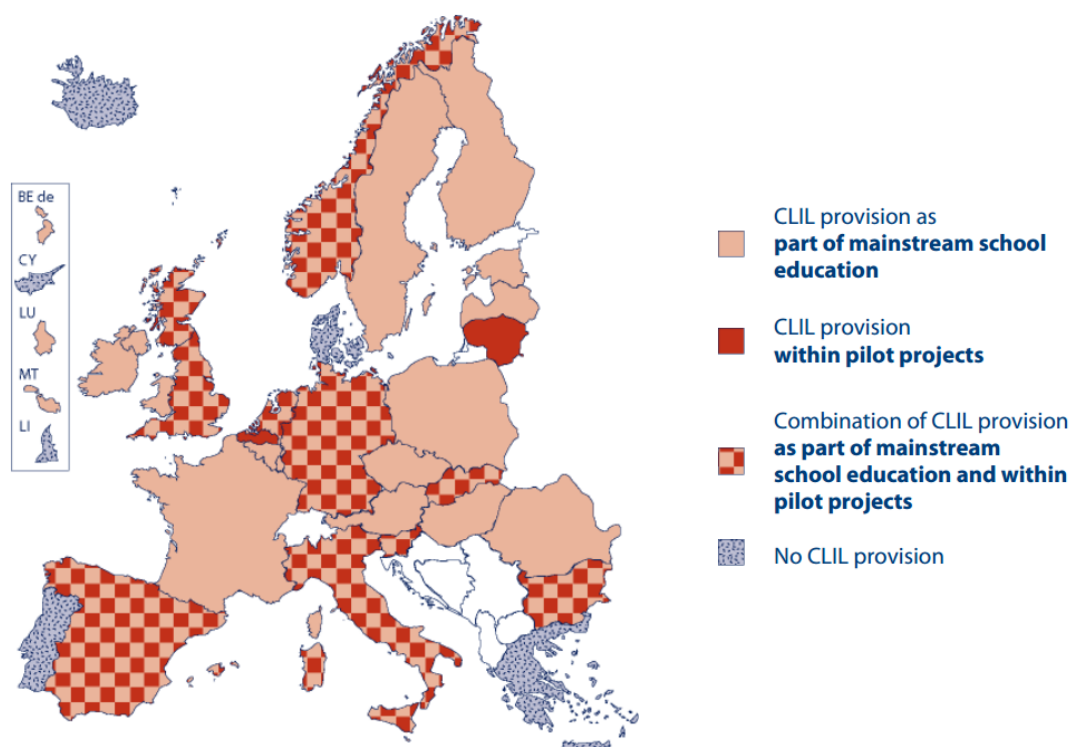
⁸ MARSH, D. *CLIL Consortium* [online]. 2009 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: www.cliviu.es.

⁹ MARSH, D. *CLIL/EMILE- The European Dimension: Actions, Trends and Foresight Potential*. Bruxelles: The European Union, 2002, s. 58.

způsobem. CLIL je tedy možno chápat jako nový pedagogický přístup v celém vzdělávacím systému, přičemž v současnosti je v České republice hnán snahou obohatit jazykové vyučování. Pokud se hovoří o CLILu, poté nejde o novou výuku jazyků nebo výuku cizích jazyků v jiné formě.¹⁰

Na obrázku níže je zaznamenáno postavení metody CLIL v základním (ISCED 1) a všeobecném sekundárním vzdělání (ISCED 2 a 3) během roku 2004.

Obrázek 1: Postavení CLIL v primárním (ISCED 1) a všeobecném sekundárním vzdělávání (ISCED 2 a 3), 2004/05

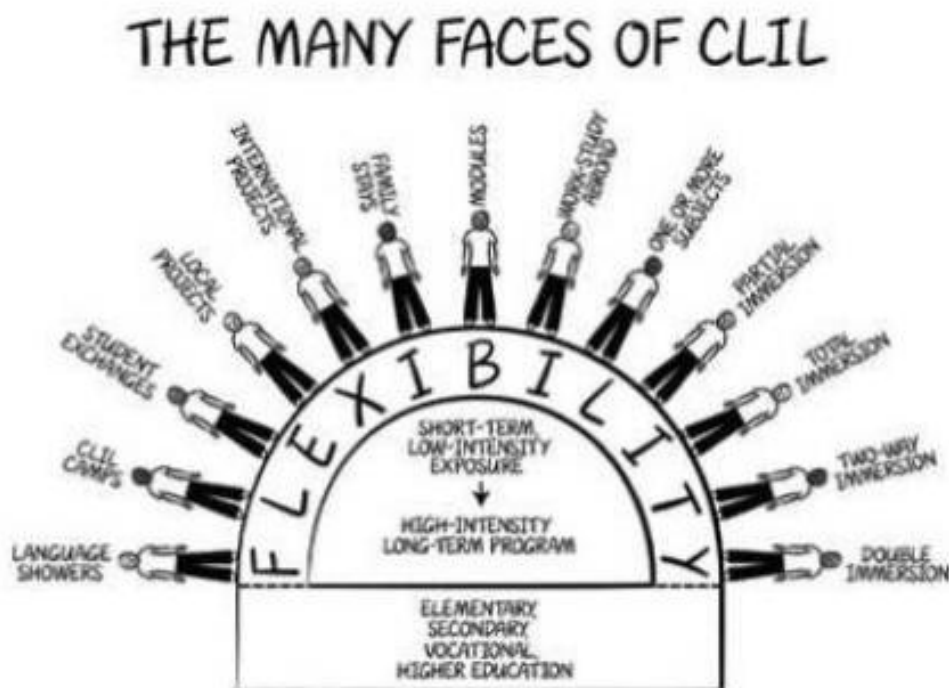
Zdroj: EURYDICE. 2006. *Content and Language Integrated Learningg (CLIL) at School in Europe*. Brüssel: EURYDICE. [cit. 2012-04-15]. Dostupné na [www: http://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/eurydice/CLIL_EN.pdf](http://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/eurydice/CLIL_EN.pdf).

Jak je z obrázku č. 1 patrné, největší části mapy pokrývá území s metodou CLIL vyučovanou na školách. Dále jsou to území, která tvoří kombinaci regulérního vyučovacího rámce a rámce bezpilotního projektu v rámci metody CLIL. Menší část tvoří území bez užívání metody CLIL a nejmenší část pak tvoří metody CLIL bez pilotních projektů.

¹⁰ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 8. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

Na níže uvedeném obrázku jsou zachyceny podoby realizace CLIL. Mehisto hovoří v souvislosti s metodou CLIL o tzv. umbrella term.¹¹ Jedná se tedy o jakýsi zastřešující termín, který zahrnuje různé podoby jazykového i integrovaného vzdělávání.

Obrázek 2: Podoby realizace CLIL

Zdroj: MEHISTO, P. a kol *Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education*. Oxford: Macmillan Education, 2008. ISBN 978-0-230-02719-0, s. 13.

1.1 Historie metody CLIL

Z historického pohledu zkratka CLIL byla vytvořena jako tzv. zastřešující termín, jenž měl umožnit jedním slovem odkazovat na různé modely výuky, kde na nějaké úrovni docházelo navíc k jazykové i neязыkové výuce. Dříve se takto mohlo jednat o program

¹¹ GEORGIU, S. I. Transition into CLIL: *Guidelines for the beginning stages of CLIL*. PAVLOU, P. (ed) In. *Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-primary Education*. 1. vyd. Proclil, 2011. ISBN 978-9963-9058-1-2, s. 6.

pro imigranty, vzdělávací programy pro bilingvní regiony či výměnné pobyty do zahraničí, ale i zařazování aktuálních reálných témat do výuky cizího jazyka.¹²

Právě David Marsh byl prvním, který o této metodě hovořil. Avšak bilingvní výuka byla známa již mnohem dříve, kdy řada žáků měla dva mateřské jazyky a byla schopna stejně dobře komunikovat v zemi matky i otce. Také za komunismu byl důraz kladen na výuku ruského jazyka, který byl v socialistickém bloku velmi vyžadován. Podobně na tom byla a je i Česká republika, která během druhé světové války stála pod nátlakem německých imigrantů. Mnoho lidí i v současnosti dobře rozumí v pohraničí svým sousedům, jako například Slovákům, Polákům apod.

1.2 Cíle metody CLIL

Metoda CLIL zahrnuje hned dva cíle, a to rozvoj cizího jazyka a druhého nejazykového předmětu. Oba dané cíle mají shodnou důležitost, i když mohou být rozvíjené v odlišné míře v jednotlivých hodinách. Míra zapojení jazyka do druhého předmětu je závislá na určité konkrétní situaci, vhodnosti a výběru vyučujícího. V potaz by měl být brán rovněž věk studentů, podmínky výuky, které vycházejí z osnov školy, a jestli jsou studenti na danou metodu už navyklí a do jaké míry. Stejně tak i míra zapojení odborného předmětu do výuky jazyka spočívá na shodných faktorech. Pokaždé by se mělo dbát na to, aby bylo učivo pochopitelné a jeho podání budilo motivaci a zájem ze strany studentů. V daných podmínkách se pak mohou zdárně rozvíjet další cíle, jako jsou komunikační schopnosti, uvědomění si internacionalismu (správných ekvivalentů odborných výrazů v cílovém a rodném jazyce), jazykové kompetence (dovednost používat cílový jazyk), aplikace už osvojeného učiva na nové apod. Tímto se docílí situace, že vyučovaný předmět nebude izolován od ostatních a jazyk limitován předmětem cizí jazyk, ale že výuka dostane komplexní povahu a přirozené propojení znalostí a dovedností napříč všemi předměty. Tak jako v životě se nedějí věci odděleně, tak i studium nabere na spojitosti, díky čemuž se přiblíží skutečnosti. Využití cílového jazyka poté bude naprosto přirozené, smysluplné a zcela bezprostřední.¹³

¹² ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 20. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

¹³ BENEŠOVÁ, B. *Metoda CLIL: krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskali používání metody CLIL ve výuce*. ZČU v Plzni, Ústav jazykové přípravy [online]. 2010 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: http://clil.nidv.cz/dokument_2.html.

1.3 Metoda CLIL a kompetence

To, že je integrovaná výuka velmi užitečná pro rozvoj kompetencí v cizím jazyce, není potřeba nijak zvlášť zdůrazňovat. CLIL dovoluje rozšířit údobí, kdy jsou studenti cizímu jazyku vystaveni, navíc jim umožňuje využívat jazyk v přirozeném kontextu, jako nástroj smysluplné komunikace: nový obsah v předmětu dává dostatečné množství příležitostí pro otázky a odpovědi. Úkoly, které souvisejí s probíranou látkou, učí studenty rovněž například argumentovat, obhajovat svá tvrzení, pracovat s odborným cizojazyčným textem apod.

Vyskytuje se řada různých nezávislých studií, jež jsou zaměřeny na jednotlivé složky CLIL. Ačkoliv pocházejí z nejrůznějších koutů světa a charakterizují různé formy implementace CLIL, přinášejí výsledky, jež dokládají efektivitu daného přístupu v jeho různých variantách.

Výzkumy Blakemooreové a Frithové (2005)¹⁴ a Hofmannové a Novotné (2003,2005)¹⁵ dokazují, že v průběhu integrované výuky se kognitivní procesy studentů odlišují od výuky v mateřském jazyce a zahrnují mentální manipulaci s odlišným typem symbolů. To vede k rozvoji kognitivních a metakognitivních strategií studentů – čím větší množství různých mentálních modelů a spoju mezi nimi studenti mají, tím efektivnější pak výuka je. Stohlerová (2006)¹⁶ ve svém výzkumu sleduje, že adolescentní studenti, kteří jsou zařazeni do programů CLIL, více prokazují (v porovnání se svými vrstevníky) pozitivní přístup ke studiu, vyšší sebehodnocení, otevřenost k jiným kulturám. Vollmer (2006)¹⁷ prokazuje, že studenti CLIL pracují na úkolech vytrvaleji a sleduje u nich vyšší stupeň snášení zklamání z počátečního neúspěchu. Veškeré výzkumy navíc také potvrzují,

¹⁴ BLAKEMORE, S-J. a kol. U. *The learning brain: Lessons for education*. Blackwell, Oxford. 2005. ISBN: 978-1-4051-2401-0. [online]. 2005 [cit-2015-06-02]. Dostupné na: http://www.icn.ucl.ac.uk/sblakemore/sj_papers/blafri_devsci05.pdf.

¹⁵ HOFMANNOVÁ, M. a kol. *Mathematics in a foreign language. Learning strategies*. GAGATSIS, F. a kol. eds.). In. *Proceedings of the 4th Mediterranean conference on mathematics education MEDCONF 2005*. University of Palermo, 2005. s. 137-146.

¹⁶ STOHLER, U. *The acquisition of knowledge in bilingual learning: an empirical study on the role of language in content learning*. Paper presented at the CLIL-Com Conference, Helsinki [online]. 2006 [cit-2015-06-02]. Dostupné na: https://anglistik.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/dep_anglist/weitere_Uploads/Views/views15_3_clil_specia.pdf.

¹⁷ VOLLMER, H. J. a kol. *Subject-specific competence and language use of CLIL learners: The case of geography in grade 10 of secondary schools in Germany*. Presented at the ESSE8 Conference, London, 2006. In. VALDIVIA, A. A. THE DESIGN OF CONTENT & LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) COURSE FOR THE INTERWOVEN DEVELOPMENT OF CONTENT, COMMUNICATION, COGNITION & CULTURE [online]. 2012 [cit-2015-06-02]. Dostupné na: http://pirhua.udep.edu.pe/bitstream/handle/123456789/1805/MAE_EDUC_096.pdf?sequence=1.

že studenti vzdělávání v cizím jazyce nedosahují v odborných předmětech horších výsledků než jejich vrstevníci, kteří obdobný druh vzdělávání neabsolvovali.¹⁸

1.4 Metodologie metody CLIL

1.4.1 Principy CLIL výuky

Plánování a příprava na každé hodiny CLIL jsou vždy velmi důležité, zejména pak ve fázi zavádění CLIL metodiky do výuky. Jak uvádí Coyle (2006), v praxi jsou celkem čtyři oblasti, na něž se má vyučující soustředit při plánování výuky CLIL. Jedná se tedy o uplatnění tzv. 4C's: Content (obsah), Communication (komunikace), Cognition (poznávání) a Culture (kultura). Všechny uvedené oblasti utvářejí celkový rámec, který shrnuje, jakým způsobem lze prezentovat jednotlivé znalosti, porozumění obsahu a dovednosti a způsob, jak má být jazyk použit, informaci o kognitivních procesech a aspektech kulturního povědomí, se kterým se žáci budou seznamovat.¹⁹

1.4.2 Používané modely CLIL

V současné době je CLIL vymezen jako didaktický přístup pro efektivní integrovanou výuku cizího jazyka a odborného předmětu, jež cíleně i konzistentně rozvíjí znalosti včetně dovedností žáka v nejazykovém předmětu, což dále vede žáka zároveň k přirozenému rozvoji jazykových dovedností.²⁰

V praxi je možné metodu CLIL uplatnit různě. Využívají se zde rozmanité formy výuky, jež jsou z velké části závislé i na věku žáků. Jsou země, kde se tato metoda používá již v předškolním věku, kdy se jedná o krátké herní činnosti v cizím jazyce.²¹ Jde o uplatňování jazykových sprch, kterým je vyhrazena část denního rozvrhu. Na základní

¹⁸ TEJKALOVÁ, L. *Výzkumy o přínosu CLIL*. RVP Metodický portál [online]. 2010 [cit-2015-06-02]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/9653/VYZKUMY-O-PRINOSUCLIL.html/>.

¹⁹ COYLE, D. *Content and language integrated learning: Motivating learners and teachers* [online]. 2006 [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://bloccs.xtec.cat/clilpractiques1/files/2008/11/slrcoyle.pdf>.

²⁰ NOVOTNÁ, J. a kol. *CLIL – nový směr ve výuce* [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné na: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>.

²¹ NOVOTNÁ, J. a kol. *Using games in teaching mathematics through a foreign language*. In Bazzini, L. CIEAEM 53. *Mathematical Literacy in the Digital Era*. Verbania: Ghisetti e Corvi Editori, 2001, s. 129-131.

škole jsou v cizím jazyce realizovány různé mezipředmětové projekty či dochází k postupnému zavádění výuky vybraných předmětů v některém cizím jazyce.²²

Konkrétně se mohou používat různé modely, které se liší podílem cizího jazyka v určené vyučovací jednotce, podobně se však liší podíl hodin z celého školního roku, jež jsou integrované. Rozdílly jsou ale i v tom, který vyučující učí, což je možné do určité míry shrnout níže:

- V odborném předmětu zařazuje vyučující krátké herní aktivity, jež pracují s cizojazyčnou slovní zásobou, která souvisí s probíraným tématem.
- V rámci odborného předmětu vyučující využívá materiály v jazyce, na což navazují aktivity, které vede v mateřském jazyce.
- Vyučující používá cizí jazyk jako jazyk instrukcí.
- Za účelem zadání domácích úkolů vyučující využívá cizojazyčné materiály.
- Učitel cizího jazyka do výuky zařazuje také reálie dílčích zemí a toto učivo hodnotí (hodnotí tedy znalosti reálií, ne pouze jazykový projev).
- V odborném předmětu (jako je zeměpis či dějepis) jsou reálie vyučovány v příslušném cizím jazyce, vyučující navíc spolupracuje s učitelem cizího jazyka na plánování hodin.
- Vyučující vyučuje samostatný integrovaný předmět, jež má formulované výstupy i kompetence z cizího jazyka, ale i z některého odborného předmětu či průřezového tématu.
- Žáci realizují společný projekt společně se zahraniční školou v odborném předmětu.
- Vyučující určitou část obsahu odborného předmětu vyučuje v rámci cizího jazyka, jako např. metody integrované výuky využívá pro úvod do tematiky či shrnutí (tematický CLIL).
- Příslušná škola pořádá projektový den, během kterého jednotliví vyučující v rámci svých předmětů pracují s příslušnými prvky integrované výuky.

Vyučující cizího jazyka i odborného předmětu připravuje tematické plány v obou předmětech tak, aby se vzájemně prolínaly (označeno jako modulární CLIL).²³

²² NOVOTNÁ, J. a kol. *CLIL – nový směr ve výuce* [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné na: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>.

²³ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 21. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

V praxi však může docházet také k záměně s jinou výukou, z toho důvodu je vhodné zmínit také to, čím CLIL ve skutečnosti není:

- Replikace modelů, které jsou úspěšné v rozdílných prostředích (např. Kanadský model), ale spíše flexibilní evropský přístup s řadou modelů reagujících na situační a kontextové požadavky.
- Zvýhodnění jazyků na úkor nejazykových předmětů.
- Hrozba pro kvalitu výuky nejazykového předmětu na jakékoli úrovni.
- Módní trend.
- Elitářský styl – určeno jen pro schopné žáky.
- A další.²⁴

1.4.3 Základní postupy CLIL

Přestože se zásady i principy efektivní výuky CLIL v rámci pojetí různých autorů liší, v těchto základních principech se navíc shodují. Někteří autoři dále tvrdí, že uvedená integrovaná výuka vyžaduje didakticko-metodický přístup, jenž by prospíval každé monolingvní výuce. Příslušná dualita cílů v CLIL se pak musí projevit také při plánování výuky, ale i při volbě včetně adaptace materiálů a dále v průběhu hodiny také při hodnocení integrované výuky. Ze základních postupů týkajících se CLIL popsaných zřetelně, vystupuje proměňující se jednotlivé role učitele v CLIL výuce. Vyučující má za cíl předávat již hotové poznatky v rámci cizího jazyka, ale i přenést těžiště hodiny na žáka, především pak:

- *„motivovat žáky k učení, nabízet jim dostatek podnětů a usnadňovat práci v cizím jazyce,*
- *volit vhodné motivující materiály a přiměřené výukové strategie,*
- *přizpůsobit jazykovou náročnost znalostem žáků a náročnosti probírané látky,*
- *pomoci žákům strukturovat a osvojovat si nové poznatky a dovednosti,*
- *podporovat otevřenou a přátelskou atmosféru ve školní třídě,*

²⁴ COYLE, D. *Content and Language Integrated Learning. Motivating Learners and Teachers.* [online]. 2007 [cit. 2012-03-06]. Dostupné na: http://www.bayern-bilingual.de/realschule/userfiles/Bilingual_konkret/SLR13_Coyle.pdf.

- *zařadit aktivizující metody výuky a různorodé formy práce, při kterých žáci spolupracují a komunikují,*
- *proměňovat výukové strategie a střídat vhodné formy prezentace, které zohlední rozdílné styly učení,*
- *maximálně využít předchozích zkušeností žáků, tyto zkušenosti aktivovat a propojit s novými poznatky nebo dovednostmi,*
- *chybu u žáků vnímat pozitivně a prezentovat ji jako příležitost k učení,*
- *vést žáky k reflexi vlastního rozvoje a zvolených metod řešení a učení se.*²⁵

1.4.4 Učitel v rámci metody CLIL

Úspěšné provozování metody CLIL je závislé zejména na motivaci a připravenosti učitelů. Škola by také měla propagovat CLIL u veřejnosti a reagovat na potřeby rodičů a žáků. Učitel by měl mít velmi dobré znalosti pro výuku metody CLIL.²⁶

Podle Novotné (2011) je důležité považovat za podstatné celkem osm oblastí, a sice: identifikace potřeb žáka, plánování, multimodalita, interakce, hodnocení, předmětová gramotnost, spolupráce a reflexe a dále pak kontext a kultura.

V rámci identifikace potřeb žáka je důležité vzít v potaz řadu individuálních faktorů žáka a na základě těchto individualit naplánovat vyučovací hodinu. V rámci plánování je nutné zejména specifikovat výukové cíle, vytvořit vývojovou posloupnost učebních událostí, organizaci a řízení zmíněných událostí. Následně je to výběr vhodných materiálů a identifikace možností hodnocení a specifikace postupů hodnocení. V rámci multimodality jde o způsoby nebo styly, kterými se osoba učí nebo jimiž učitel oslovuje své žáky. Zpravidla se zabývá konkrétním kontextem i konkrétní komunikační situací. Následně je to interakce, kdy díky duálnímu zaměření na cíle výuky obsahu nebo jazyka CLIL vyžaduje vysokou úroveň interakce ze strany učitelů. Učitelé CLIL mají žákům poskytovat možnosti podílet se na interakcích různými způsoby, ne jen odpověďmi na otázky učitelů. V rámci hodnocení může být efektivní, jen jestli uspěje ve vytvoření skutečné studijní komunity mezi žáky a učiteli. Následujícím bodem je předmětová

²⁵ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 22. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

²⁶ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 12. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

gramotnost, kdy pro učitele CLIL je potřebné uvědomovat si charakteristiku různých oblastí, se kterými se studenti budou setkávat v odborných předmětech. Dalším bodem je spolupráce a reflexe. Zde v celé řadě kontextů metody CLIL se od učitelů obsahu a učitelů jazyka vyžaduje, aby pracovali společnými silami a vyměňovali si vlastní myšlenky a nápady. Je tak nezbytné, aby byla budována důvěra i vzájemný respekt zúčastněných učitelů, aby jejich individuální znalosti včetně dovedností mohly být využity ve prospěch žáků. Důležité je také společné plánování. Velmi pozitivních výsledků je dosahováno např. při spolupráci učitelů v rámci jedné školy, ale také v rámci založení komunity CLIL škol, jež může přispět k výměně zdrojů, informací i zkušeností (např. na základě aktivního networkingu). Posledním zmíněným bodem je kontext a kultura, kdy mezi klíčové oblasti vzdělávání patří rovněž porozumění kontextu a kultuře jako podmínkám pro učení se obsahu, i pro komunikační chování. Pro jejich rozvoj přispívají i pravidelné kontakty se zahraničními partnery v kultuře jazyka CLIL a kromě toho i mobilita učitelů, žáků nebo účast škol v mezinárodních projektech.²⁷

Jedním ze základních postupů, které jsou v rámci metody CLIL velmi důležité, je proměna role učitele. Ten má být schopen přenést těžiště hodiny na daného žáka a ne jen poskytovat vlastní znalosti.²⁸

1.5 Výhody a rizika metody CLIL

Níže jsou uvedeny pozitivní aspekty, jež integrovaná výuka vykazuje, a také možné obtíže, s nimiž se školy v praxi mohou setkat.

Výhody CLIL:

- vyšší požadavky CLILu na kognitivní procesy studentů, jež nejsou obvykle obsaženy v učebnicích cizích jazyků,
- nácvik kompenzačních strategií a rovněž rozvíjení komunikativních schopností efektivní metodou,
- práce s reálným obsahem/informací, které jsou využitelné v praktickém životě,
- rozšiřování interkulturní kompetence studenta,

²⁷ NOVOTNÁ, J. *Učitel metody CLIL. (Sborník z konference Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu-CLIL)*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011. ISBN 978-80- 87000-85-4, s. 14-15.

²⁸ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 21. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

- zvyšování profesní kvalifikace pedagoga.²⁹

Mezi další výhody, o kterých hovoří L. Tejkalová, je přínos v podobě implementace anglického jazyka do dalších předmětů, jako například matematiky. Ta přišla na to, že ve chvíli, kdy žáci nemohli pojmenovat geometrické objekty přímo, jak byli zvyklí z mateřského jazyka, začali je srovnávat s jinými objekty, čímž aktivovali právě komunikaci v anglickém jazyce kognitivní procesy vyššího řádu dle Bloomovy taxonomie.³⁰

Daná metoda funguje, jelikož je efektivnější využívat jazyk pro přirozenou komunikaci. Klasické jazykové kurzy ztročují námětový obsah ve prospěch jazyka. Např., je-li tématem Globální oteplování v jazykové učebnici, faktickým cílem je kupříkladu naučit se podmínkové věty druhého typu („Kdybych mohl, snížil bych emise oxidu uhličitého.“), ale v prostředí metody CLIL, se globální oteplování studuje proto, aby byl zachráněn svět. Metoda CLIL dává reálné důvody pro používání cizího jazyka.

Tato metoda je také příhodná pro pochopení interkulturních vztahů. Jsou-li děti zvyklé pracovat v cizím jazyce, je pro ně daleko méně náročné cestovat a studovat v zahraničí. CLIL pomáhá osobám mluvit, neboť jim umožňuje lepší, skutečně použitelná témata k debatě. Dle všeho také posiluje učení osvojováním, což platí hlavně pro jazyk, jelikož při použití metody CLIL, jsou jazykové konstrukce mnohokrát bohatší a hůře odhadnutelné, což ponouká k širšímu využití „nepřímého“ učení (Dalton-Puffer, Rakousko). Byly také zveřejněny výsledky projektu Eleanitz, kdy v konečné fázi tohoto baskického projektu byly pokusné a kontrolní skupiny testovány po deseti letech. Pokusné skupiny (u kterých probíhala výuka společenských věd v anglickém jazyce) dosáhly značně lepších výsledků než studenti, u nichž výuka probíhala v mateřském jazyce. Hlavně tomu tak bylo v případě otázek, které potřebovaly prokázání sociálně-vědních schopností a použití promluvy, analýzy a argumentace. Díky daným výsledkům byla tato metoda zahrnuta do učebních plánů.³¹

²⁹ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 11. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

³⁰ TEJKALOVÁ, L. *Výzkumy o přínosu CLIL* [online]. 2010. [cit. 2015-05-29]. RVP Metodický portál. Dostupné z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/9653/VYZKUMY-O-PRINOSU-CLIL.html/>.

³¹ BALL, P. *Jak se realizuje výuka metodou CLIL?* KLEČKOVÁ, G. (Ed.) *In. Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu – CLIL*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [online]. 2006 [cit. 2015-06-04]. Dostupné

Rizika CLIL:

- nedostačující jazyková kompetence studentů využívat cizí jazyk v odborném předmětu,
- nedostatek odpovídajících učebních materiálů a nástrojů hodnocení pro CLIL,
- špatně informované vedení školy a nesystematické zavádění CLILu do praxe,
- neochota pedagogů pracovat v CLIL týmu,
- časově značně náročná a těžká příprava na CLIL vyučování,
- nedostačující jazyková či oborová kompetence pedagogů.³²

Pozdější podoba integrované výuky formou CLIL, musí jednoznačně vycházet z podmínek a kontextu určité školy a také regionu. Jak předcházet rizikům CLIL na škole je otázkou zmapování možností učitelského sboru i dané školní skupiny. Zásadní pro integraci CLILem je motivace ze strany pedagogů a podmínkou úspěchu je pak výběr co nejvhodnějšího způsobu zavádění. Škola by měla samozřejmě propagovat CLIL směrem k veřejnosti, a je nezbytné, aby byla schopna aktuálně reagovat na potřeby rodičů a studentů. Velice efektivní je vytvoření systému spolupráce nejen v rámci školy, ale též mimo ni. Bez aktivní spolupráce pedagogů, podpory vedení samotné školy a materiálního zázemí se může stát implementace CLIL notně obtížnou.³³

K nejčastějším problémům, jimž musí vyučující čelit, jsou hlavně vysoké nároky, které jsou na ně kladeny ve spojitosti s CLILem. Velmi důležitým aspektem, který by mohl nabourat snahu zavést CLIL do výuky, je jeho časová náročnost na efektivní přípravu a vyhledávání materiálů, a dále pak obtíže související s kvalifikovaností učitele a schopností vyučovat v podstatě dva předměty najednou. Materiálů na CLIL výuku stále přibývá a existující knižní a internetové zdroje jsou v současnosti velmi přínosné. Vyučující se navíc nemusí pevně držet pouze jediné učebnice, nýbrž může čerpat také z jakýchkoliv dalších kvalitních materiálů. Nemusí se ovšem obávat ani nedostačující jazykové úrovně. Vhodným řešením je například konzultace jazykové části hodiny s vyučujícím cizího jazyka. Dále v CLILu nejde o vedení celé hodiny v cizím jazyce. Pedagogové tak mohou

na: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=28339&view=2893&view=2893>. ISBN: 978-80-87000-85-4, s. 8.

³² ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 11. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

³³ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 12. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

klidně započat s krátkými aktivitami v cizím jazyce. Hlavní spolupráce mezi učiteli pomůže také v rámci odborného předmětu. Ideální je například vyučující CLILu s aprobací v jazykovém i nejazykovém předmětu, ale dobře může tato metoda při dobré spolupráci vyučujících fungovat také tehdy, jestliže má pedagog aprobaci pouze na jeden z daných předmětů.

V rámci úspěšného zavádění CLILu do škol je důležité poukázat na spojitost s dostatečnou informovaností rodičů. Když rodiče vědí, co uvedená metoda obnáší, jak bude realizována, co také rozvíjí a k jakým cílům směřuje, pravděpodobně ji uvítají. Někdy je CLIL spojován nesprávně s přetěžováním žáků. Na žáky jsou sice kladeny větší nároky spojené s větší mírou aktivity, což je ovšem v důsledku prospěšné pro lepší fixaci učiva včetně rozvoje komunikačních dovedností. Z reflexí z uvedených hodin vyučujících využívajících CLIL ve výuce plyne, že většinu žáků tato výuka baví a těší se na ni.³⁴

1.6 Využitelnost metody CLIL

Daná metoda zjevně prožívá obrovský rozmach na spoustě míst po celém světě. Příčiny, proč tomu tak je, jsou v zásadě trojího druhu:

- **Pragmatické příčiny** – zde je možné uvést, že zcela běžný školní rozvrh v dnešní době obsahuje velké množství všelijakých předmětů. Dříve ale byla situace jednodušší. V současném mnohojazyčném světě se očekává, že se mimo veškerých klasických předmětů v učebním plánu nalezne ještě místo pro dva až tři cizí jazyky, informatiku, občanskou výchovu, popřípadě i pro náboženství nebo etiku. V běžném týdenním rozvrhu o 30 hodinách není dostatek prostoru pro to, aby se všem daným předmětům dostalo odpovídajícího množství času. Jedním z možných řešení je provádět výuku určitých předmětů v jiném než rodném jazyce. Metodu CLIL využívají při tvoření učebních plánů v menším nebo větším rozsahu školy po celé Evropě, samozřejmě za předpokladu, že to dle obecného názoru nesnižuje úroveň znalostí, které jsou v daných předmětech dosaženy.
- **Příčiny související s proměnou jazykového prostředí ve světě** – co se týká těchto změn, tak se podpora vícejazyčného vzdělávání stává neustále více normou,

³⁴ BENEŠOVÁ, B. *Metoda CLIL: krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskali používání metody CLIL ve výuce*. ZČU v Plzni, Ústav jazykové přípravy [online]. 2010 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: http://clil.nidv.cz/dokument_2.html.

obzvláště poté v Evropě. Důvodem je daleko větší mobilita pracovní síly a odstraňování překážek, jež jí jsou kladeny. Na dané změny byly vlády jednotlivých zemí nuceny nějak reagovat. V určitých státech se přizpůsobili více než v jiných (např. poskytováním jazykové podpory přistěhovalcům), ukázalo se však, že forma CLIL je pro danou oblast přínosná. Užitečnost CLILu potvrzuje rovněž to, že se angličtina stala společným dorozumívacím jazykem, do takové míry, že se více než jazykem stala nástrojem (Graddol) pro rozvoj základních dovedností. Metoda CLIL by neměla být vnímána jen ve spojitosti s angličtinou, jelikož ji je možno využívat v jakémkoliv jazyce. Dnešní celosvětová převaha angličtiny ve velkém počtu médií ale nevyhnutelně značí, že s rozmachem metody CLIL bude spojován primárně daný jazyk.

- **Příčiny charakteru kognitivního a vzdělávacího** – pokud se jedná o dané aspekty, jsou ze vzdělávacích systémů několika států (Nizozemsko, Španělsko, Rakousko, Itálie, Finsko aj.) hlášeny velmi pozitivní výsledky, a to bez jakéhokoliv ohledu na rozsah a sociokulturní kontext zavádění této metody CLIL. V případě, že jsou při zavádění metody CLIL dodrženy jisté podmínky, je výuka jednotlivých předmětů pomocí cizího jazyka přinejmenším stejně kvalitní, ne-li ještě kvalitnější. Že tomu tak opravdu je, dokazují kupříkladu výsledky baskického projektu „Eleanitz“. Kognitivní přínos vícejazyčného vzdělávání je znám (viz. Profesor H. B. Beardsmore), ale i tak je v daném ohledu nutný další výzkum. Ukazuje se, že charakteristiky, jež vykazují žáci vícejazyčné výuky, jsou v souladu s trendem neoborových kompetencí a plurilingvismu, jež iniciovala EU. V nejzákladnějším smyslu to vypadá, že pracují-li studenti v jiném než rodném jazyce, jsou nuceni daleko více přemýšlet a analyzovat, třídít a analyzovat, jelikož si nevystačí s pouhým memorováním.³⁵

³⁵ BALL, P. *Jak se realizuje výuka metodou CLIL?* KLEČKOVÁ, G. (Ed.) *In. Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu – CLIL*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [online]. 2006 [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=28339&view=2893&view=2893>. ISBN: 978-80-87000-85-4, s. 6-7.

2 VÝUKA METODY CLIL V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice je metoda CLIL prováděna jednak v rámci projektu MŠMT ČR, jednak plně či částečně i na ostatních školách, kde je bilingvní výuka MŠMT ČR akceptována.

Mezi lety 1990 – 1995 bylo bilingvní vzdělávání uskutečňováno ve formě pětiletého studia na čtyřech školách (dvě na Moravě a dvě v Čechách), a to jen ve francouzštině. Od roku 1996 dané vzdělávání probíhá formou šestiletého studia. Nejedná se však jen o čistě jazykovou přípravu, ale o vzdělávací typ všeobecně až přírodovědně zaměřený, v němž je několik všeobecně vzdělávacích předmětů vyučováno v jiném než rodném jazyce.

Studium je obvykle organizováno dle následného rámce, kdy v prvních dvou letech studia je začleněna intenzivní výuka cizího jazyka. Od třetího ročníku je pak uskutečňována výuka vybraných předmětů v cizím jazyce. Osnovy a studijní plán jsou vypracovány ve spolupráci se zahraničními partnery a specialisty ze zahraničních a českých univerzit. Využívají se jak české, tak i zahraniční učebnice a výukové materiály. Perfektní zvládnutí české terminologie určitého předmětu dovolují souběžné výběrové semináře pro studenty a intenzivní český program, který je přichystaný pro dané předměty v šestém ročníku. Většina těchto škol spolupracuje se zahraničními partnery.

Výuka je zajišťována zahraničními a českými pedagogy, jež jsou plně kvalifikováni pro výuku určitého předmětu. Čeští pedagogové procházejí zdokonalovacími jazykovými a metodickými kursy při specifických studijních pobytech v zahraničí, jež jsou ve většině případů připravovány partnerskou institucí.

V únoru 2000 byla na Univerzitě Karlově v Praze, Pedagogické fakultě započata výuka ve volitelném semináři, který je určen hlavně pro studenty 3. – 5. ročníku magisterského studia a garantem jsou katedry anglického jazyka a literatury a matematiky a didaktiky matematiky. Náplní semináře byla nejdříve pilotáž mezinárodního projektu SOCRATES – LINGUA A, TIE CLIL (Trans - Language in Europe: Content and Language Integrated Learning).

Od roku 2001 pak seminář získává podporu s financí, které jsou přidělovány v rámci programu Podpora rozvoje učitelských vzdělávacích programů a jiných vzdělávacích aktivit.³⁶

2.1 Národní plán výuky cizích jazyků

Situace ve výuce cizích jazyků v ČR se liší jen minimálně od některých jiných evropských systémů (např. německého systému). Jazyková politika České republiky tak vychází z jazykové politiky Rady Evropy i Evropské unie. V rámci ní byla realizována celá řada opatření směřujících ke zlepšení úrovně jazykového vzdělávání a také naplnění cíle, aby každý občan Evropy byl schopen komunikovat minimálně ve dvou dalších jazycích kromě mateřského. Na podporu zmíněných cílů byl Komisí Evropské unie vypracován akční plán pod názvem Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti, kdy na jeho základě vznikl rovněž Národní plán výuky cizích jazyků s akčním plánem pro období 2005 – 2008 a pro další období.

Ve smyslu dvojjazyčnosti či dokonce vícejazyčnosti (kromě výuky cizího jazyka probíhá i výuka vybraných předmětů nebo minimálně částí hodin uvedených předmětů v cizím jazyce (CLIL), v mateřském i v cizím jazyce se hovoří s žáky například o přestávkách, rovněž na mimoškolních akcích nebo ve školní družině atd.) se však v naprosté většině škol nedá hovořit, a kvůli přetrvávajícímu nedostatku erudovaných vyučujících cizích jazyků hlavně na základních školách.

Součástí Národního plánu výuky cizích jazyků pro období 2005 – 2008 byl kromě jiného záměr zajistit jazykovou výuku od předškolního věku pomocí jazykové propedeutiky a její následné plynulé navázání na výuku v 1. ročníku základní školy s využitím metodického postupu s označením „napříč předměty 1. stupně“ (zařazení výuky cizího jazyka v krátkých intervalech v hodinách dalších vyučovacích předmětů).³⁷

„Národní institut pro další vzdělávání přispěl v posledních letech ke zlepšení situace ve výuce cizích jazyků na českých školách a ke zvýšení úrovně cizojazyčných kompetencí pedagogických a nepedagogických pracovníků škol celou řadou vzdělávacích programů a projektů. Jmenujme alespoň projekty „Brána jazyků otevřená“ a „CLIL –

³⁶ NOVOTNÁ, J. a kol. *CLIL – nový směr ve výuce* [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné na: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>.

³⁷ COUBALOVÁ, A. *Podněty k výuce cizích jazyků v ČR*. MŠMT. Národní institut pro další vzdělávání [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>.

*Obsahově a jazykově integrované vyučování cizích jazyků a odborného předmětu“, v rámci kterého bylo proškoleno téměř 500 učitelů ve čtyřicetihodinovém vzdělávacím programu a vydána do všech základních škol a víceletých gymnázií v ČR distribuována metodická příručka „CLIL“.*³⁸

2.2 Využití metody CLIL na 1. stupni ZŠ

CLIL je dnes běžnou metodou užívanou na mnoha školách a v celé Evropské unii i mimo ni. Mnohé země mají již bohatou zkušenost a historii v používání této metody. Existují však školy, které teprve zvažují zařazení této metody do výuky, což si žádá pečlivé zvážení vlastních možností a přínosů.³⁹ Obecně však dochází ke zvyšování počtu škol, které se touto metodou zabývají nebo zabývat chtějí.

Školy v České republice již mnoho let mají nedostatek kvalifikovaných učitelů cizího jazyka. Podmínky v českých školách pro zavedení výuky metodou CLIL jsou navíc mnohem těžší, než jaké jsou například v západní nebo severní Evropě. To je také důvod, proč je nutné zavést tuto metodu do českých škol po důkladném zvážení. V České republice tak pravděpodobně nebude možné vyučovat metodou CLIL v plném rozsahu cizího jazyka a nejazykového předmětu.⁴⁰

2.2.1 Metoda CLIL ve výuce

Při výuce cizího jazyka na základní škole je žádoucí, aby žáci měli samostatné hodiny cizího jazyka a nanejvýš jednu hodinu výuky metodou CLIL. S postupně získanými znalostmi lze vzdělávací obsah cizího jazyka plně integrovat také s jedním či více nejazykovými předměty. Pokud se jedná o 1. stupeň ZŠ, pak zde je CLIL zpravidla vyučován třídními učiteli. Na 2. stupni ZŠ již může CLIL být vyučován učitelem s aprobací cizího jazyka či s aprobací vybraného integrovaného nejazykového předmětu,

³⁸ COUBALOVÁ, A. *Podněty k výuce cizích jazyků v ČR*. MŠMT. Národní institut pro další vzdělávání [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuuce-cizich-jazyku-v-cr>.

³⁹ GEORGIU, S. I. *Transition into CLIL: Guidelines for the beginning stages of CLIL*. PAVLOU, P. (ed) *In. Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-primary Education*. 1. vyd. Proclil, 2011. ISBN 978-9963-9058-1-2, s. 34.

⁴⁰ BALADOVÁ, G. *Výuka metodou CLIL*. *RVP Metodický portál* [online]. [cit-2015-06-02]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2965/VYUKA-METODOU-CLIL.html/>.

nebo nejlépe zároveň s aprobací cizího jazyka i vybraného nejazykového předmětu. Obecně lze, aby CLIL vyučovali celkem dva učitelé, kdy jeden má aprobaci cizího jazyka, druhý má aprobaci vybraného nejazykového předmětu. Oba se tak mohou střídát během jedné vyučovací hodiny či po jednotlivých hodinách. Integrovaná výuka v rámci cizího jazyka i nejazykového předmětu tak představuje z hlediska obsahu vymezení výstupů zohledňujících očekávané výstupy integrovaných částí obou těchto vzdělávacích oborů. Pokud se týká časové dotace, pak představuje tato integrace spojení hodinové dotace do jednoho vyučovacího předmětu, jestliže bude integrován celý obsah cizího jazyka a nejazykového předmětu, či se bude jednat o spojení částí hodinových dotací obou předmětů pro integrovaná (částečně integrovaná) témata a k tomu zachování samostatné dotace obou předmětů pro témata, jež následně nebudou integrována (budou jen částečně integrována). V níže uvedené tabulce č. 1 jsou k náhledu možné příklady rozdělení časové dotace v rámci výuky předmětů ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (Prvouka apod.) společně s anglickým jazykem metodou CLIL.⁴¹ Celková hodinová dotace na 1. stupni ZŠ pro Anglický jazyk je 9 hodin a pro Prvouku je 12 hodin a tento postup zůstává zachován, viz níže.

Tabulka 1: Příklady možného rozdělení časové dotace při výuce předmětů – Prvouka a AJ

1. Stupeň					
Vyučovací předmět	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Anglický jazyk	0	0	3	2	1
Prvouka	1	2	2	2	1
Integrace AJ a Prvouky (CLIL)	0	0	1 (0+1)	2 (1+1)	4 (2+2)

Zdroj: BALADOVÁ, G. Výuka metodou CLIL. *RVP Metodický portál* [online]. [cit-2015-06-02]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2965/VYUKA-METODOU-CLIL.html/>.

⁴¹ BALADOVÁ, G. Výuka metodou CLIL. *RVP Metodický portál* [online]. [cit-2015-06-02]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2965/VYUKA-METODOU-CLIL.html/>.

Vlastní metoda může mít různé podoby:

1. Vzdělávací obsah cizího jazyka, který se zaměřuje na slovní zásobu spojenou tematicky s nejazykovým předmětem. Osvojení učiva a zadávání úkolů může být realizováno v češtině. Pokyny během výuky pak mohou být střídavě v češtině a střídavě v cizím jazyce. Tento styl je vhodný pro 1. stupeň ZŠ.
2. Osvojování učiva a zadávání úkolů nejazykového předmětu je vedeno v českém jazyce, kdy informace hledají žáci také v cizojazyčném textu, odpovědi žáci pak formulují česky. Pokyny v hodině jsou v cizím jazyce. Gramatické prvky, jazykové styly, slovní obraty i textové útvary cizího jazyka učitel vysvětluje česky.
3. Pro starší žáky ZŠ je pak osvojování učiva a formulování úkolů nejazykového předmětu vedeno v cizím jazyce, kdy žáci odpovídají jak v českém, tak cizím jazyce a mohou tedy pracovat s oběma jazyky zároveň.⁴²

2.2.2 Projekt CLIL v ČR

V České republice je bilingvní program realizován v rámci projektu MŠMT ČR a dále plně či částečně rovněž na dalších školách, kde je bilingvní výuka MŠMT ČR tolerována. V letech 1990 - 1995 probíhalo také bilingvní vzdělávání ve formě pětiletého studia celkově na čtyřech školách (celkem dvě v Čechách, dvě na Moravě), jen ve francouzštině. Následně od roku 1996 bylo uvedené vzdělávání organizováno formou šestiletého studia. Nejednalo se tak o čistě jazykovou průpravu, nýbrž o vzdělávací typ všeobecně až přírodovědně zaměřený, v němž je několik všeobecně vzdělávacích předmětů vyučováno v jiném jazyce. Studium je zpravidla organizováno dle následujícího rámce: a sice v prvních dvou letech studia je zařazena hlavně intenzivní výuka cizího jazyka. Poté od třetího ročníku pak probíhá výuka vybraných předmětů v cizím jazyce. Osnovy včetně učebního plánu jsou vypracovány za spolupráce se zahraničními partnery i odborníky ze zahraničních a také českých univerzit. Používají se také zahraniční a české učebnice a výukové materiály. Výborné zvládnutí české terminologie příslušného předmětu umožňují dále souběžné výběrové semináře určené pro studenty i intenzivní český program připravený pro předměty v šestém ročníku. Celá řada škol spolupracuje rovněž se

⁴² BENEŠOVÁ, V. Zavádění prvků CLIL na 2. stupni základní školy. [online]. [cit. 2012-02-15], s. 21. Dostupné na [www: http://theses.cz/id/sqxmlc/downloadPraceContent_adipIdno_9741](http://theses.cz/id/sqxmlc/downloadPraceContent_adipIdno_9741).

zahraničními partnery. Výuku zde zajišťují zahraniční i čeští učitelé plně kvalifikovaní pro výuku příslušného předmětu. Čeští učitelé procházejí zdokonalovacími jazykovými i metodickými kurzy v rámci zvláštních studijních pobytů v zahraničí, jež většinou připravuje partnerská instituce. Během roku 2000 byla na Univerzitě Karlově v Praze, Pedagogické fakultě zahájena také výuka ve volitelném semináři. Ta byla určena hlavně studentům 3. - 5. ročníku magisterského studia, kdy garantem jsou tak především katedry anglického jazyka i literatury a matematiky nebo didaktiky matematiky. Hlavní náplní semináře byla na začátku pilotáž mezinárodního projektu SOCRATES - LINGUA A, TIE CLIL (Trans-Language in Europe: Content and Language Integrated Learning). Poté od roku 2001 čerpal seminář finanční podporu z prostředků přidělovaných v programu Podpora rozvoje učitelských vzdělávacích programů a jiných vzdělávacích aktivit.⁴³

V České republice je realizován dále projekt, který organizuje a zajišťuje společnost Scio ve spolupráci s Britskou Radou (British Council), jež se zaměřuje na zlepšení jazykových schopností žáků a učitelů základních škol. Školy, které se tohoto projektu zúčastní, budou zařazeny do integrace metody CLIL do výuky v rámci tématu Člověk a jeho svět za pomoci připravených video-lekcí. Bude se jednat o 40 zúčastněných škol za pomoci školních asistentů relokovaných na 9 měsíců na danou školu. Tyto vybrané školy získají metodickou pomoc včetně poradenství při zvyšování jejich internacionalizace a pro učitele cizích jazyků rovněž školení didaktických kompetencí potřebných k výuce cizích jazyků.⁴⁴

2.2.2.1 Cíle projektu a cílová skupina

Hlavním cílem tohoto projektu je zvýšení kvality jazykové i odborné výuky jejich propojením metodou CLIL a také zvýšením jazykové vybavenosti u učitelů na základních školách. Dalším cílem je zvýšení internacionalizace škol.

Do uvedeného projektu je zapojeno více než 8000 žáků základních škol (z toho přes 1700 z malotřídních škol) a více než 600 učitelů (z toho přes 150 z malotřídních škol) ze všech krajů České republiky kromě Prahy.⁴⁵ Seznam zapojených škol do tohoto projektu,

⁴³ HOFMANNOVÁ, M. a kol. *CLIL - nový směr ve výuce* [online]. [cit. 2015-07-10]. Dostupné z: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>.

⁴⁴ IANUA (Janička) [online]. [cit-2015-06-04]. Dostupné na: <https://janicka.scio.cz/Home/Projekt>.

⁴⁵ IANUA (Janička) [online]. [cit-2015-06-04]. Dostupné na: <https://janicka.scio.cz/Home/Projekt>.

který je realizován v České republice od listopad 2014 – červen 2015, je uveden v příloze č. 1.

2.2.2.2 Roviny jazyka v CLIL

Je nutné uvést, že rovnováha mezi odborným obsahem i jazykem nemůže být dosažena v jednotlivé hodině, avšak některé hodiny budou více zaměřené na obsah a jiné se pak zase zdrží nad jazykovou složkou, především pak tehdy, když se ukáže, že jazyková bariéra brání žákům porozumět probírané látce či splnit stanovený úkol. V rámci dosažení rovnováhy je v dlouhodobém měřítku nezbytné se snažit a uvědomovat si, s jakými jazykovými nástrahami žáci bojují a těm se pak systematicky věnovat.

Keith Kelly, jenž se věnuje dlouhodobě integrované výuce hlavně přírodovědných předmětů, pak rozlišuje tři jazykové roviny v CLIL: „jazyk „periferní“ – tímto termínem Kelly označuje jazyk potřebný pro interakci mezi učitelem a žáky, která se netýká přímo probírané látky, ale běžné komunikace ve třídě, odbornou slovní zásobu specifickou pro daný předmět a akademický jazyk, který učitel a žáci potřebují, aby mohli o probírané látce mluvit.“⁴⁶

Je zde možné hovořit o periferním jazyku, odborném jazyku a akademickém jazyku. Periferní jazyk zahrnuje nejrůznější výzvy, od „Posaďte se!“ přes „Otevřete si učebnici na straně...“ až po „Neopisujte!“ či „Výborně, tohle se ti povedlo!“. Ze strany žáků se jedná například o fráze „Omlouvám se, že jdu pozdě...“, „Promiňte, mohl bych se zeptat...“, „Můžete to prosím zopakovat?“, „Tomu nerozumím.“ nebo „Už je mi to jasné.“,

Dále je to odborný jazyk, kdy v textu, s nimž se žáci setkávají, je určité procento vysoce odborných termínů, jež jim mohou komplikovat porozumění, či jej minimálně zpomalovat. Je na učiteli, aby toto negativum pro žáky snížil.

Také je nutné uvést akademický jazyk, kdy uvedená rovina jazyka je vůbec nejzákeřnější. Jedná se o takové jazykové prostředky, které žáci potřebují k pochopení a splnění úloh, jež jsou jim zadávány a navíc se jedná o jazykové prostředky, které učitel používá pro prezentaci či vysvětlení.

Pro metodu CLIL platí pravidlo, že náročnost je nutné zvyšovat jen v jedné oblasti, což předpokládá, že když učitel prezentuje novou látku, měl by také využívat jazykové

⁴⁶ TEJKALOVÁ, L. *CLIL – jazykové roviny a porozumění odbornému předmětu*. RVP Metodický portál [online]. 2011 [cit-2015-06-03]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10423/clil-%20%20jazykove-roviny-a-porozumeni-odbornemu%20predmetu.html/>.

struktury, jež jsou pro žáky bezpečně známé a na druhou stranu když opakuje, může si dovolit rozvíjet jazyk.⁴⁷

2.3 Důvody pro zavedení metody CLIL v ČR

Každý kraj nebo stát může mít pro zavádění metody CLIL své vlastní důvody. Existují odlišnosti mezi „soft“ a „hard“ (neboli slabou a silnou) verzí metody. U soft metody je hlavním faktorem jazyk a výuka, jež je nejspíše uskutečňována v rámci jazykového učebního plánu (v jazykových hodinách). Hard metoda je zaměřena na konkrétní předmět, hlavním cílem dané výuky je vysvětlit a pochopit koncepty a metody, které jsou s tímto předmětem spojeny a jazyk je v daném případě „prostředkem“.

Vzhledem ke značným rozdílům v kontextu použití metody CLIL je potřeba její úspěch nebo neúspěch posuzovat ve spojitosti s explicitními cíli, jež jsou stanoveny pro její zavedení. Bez těchto cílů zavádění metody CLIL ztrácí nejen smysl, ale je také nebezpečné, výsledek nejde skutečně zhodnotit. Jako příklad může sloužit Španělsko, kde studenti potřebovali být v delším kontaktu s anglickým jazykem, a z toho důvodu je používána metoda CLIL. Podařilo se tak „zabít dvě mouchy jednou ranou“, a to zlepšit jazykové schopnosti a současně učit příslušné předměty stejně dobře či lépe než v mateřském jazyce. V Nizozemsku, kde je jazykový kontext naprosto jiný (a kde anglicky mluví skoro každý), se odlišují i cíle zavádění metody CLIL. Může se kupříkladu jednat o tzv. doladřování odborného jazyka spojeného s obsahovými předměty (CALP) a jeho aktivního použití. Úspěch nebo neúspěch lze soudit jen oproti daným základním principům.

V rámci systému výuky ale mohou fungovat i další důvody pro využití této metody. Její zavádění do systémů školství častokrát představuje nové zaměření odborné přípravy pedagogů (profesní rozvoj), je nezbytné také získat a podporovat autory potřebných materiálů. Vypadá to, že daná metoda podporuje přístup ke vzdělání, jež je více zaměřen na procesy, na metodiku a i na způsob, jakým se studenti učí. Mnohdy pomáhá v odstraňování starých transmisivních přístupů, kdy pedagog hovoří, a studenti naslouchají. Do centra zájmu kurikula staví studenty – či se o to přinejmenším snaží. Díky

⁴⁷ TEJKALOVÁ, L. *CLIL – jazykové roviny a porozumění odbornému předmětu*. RVP Metodický portál [online]. 2011 [cit-2015-06-03]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10423/clil-%20jazykove-roviny-a-porozumeni-odbornemu%20predmetu.html/>.

této metodě, si v daných předmětech, pedagogové daleko více uvědomují vliv jazyka a mluveného slova.

Při používání „soft“ verze daná metoda rovněž mění zastaralý koncept PPP (presentation, practice, production) ve výuce jazyků, neboť převrací pořadí jednotlivých etap – prezentace, procvičení a aktivní využití látky. Při použití metody CLIL, studenti jazyk aktivně využívají ještě dříve, než v něm získají opravdovou kompetenci, vypadá to však, že tento přístup více odpovídá nejčistší formě teorií výuky, které jsou založeny na komunikativním přístupu. Metoda CLIL skýtá pro cizojazyčnou výuku náměty a podnětná témata, o nichž mohou studenti debatovat.⁴⁸

2.4 Aktivity pro efektivní hodiny CLIL

Během několika let probíhají v národním institutu pro další vzdělávání (NIDV) metodické semináře pro výuku metodou CLIL, kde byla vypracována metodika výuky. Vlastní aplikace této metody je poměrně značně náročná jak pro učitele, tak z celkového pohledu.⁴⁹

Aktivity, které jsou zadávané v hodinách CLIL, jsou zpravidla převzaté z didaktiky cizího jazyka a dále jsou doplněny o patřičný odborný obsah. Z vyučování cizích jazyků CLIL přebírá takové typy cvičení, jež předkládají žákům částečné jazykové struktury, rámce, jež doplňují patřičnými informacemi, a to výběrem z možností či vlastní tvorbou. Následujícím typem cvičení, který žákům pomáhá vyrovnávat se s jazykovou bariérou, jsou především aktivity zaměřené na spojování nebo řazení vět či kroků postupu, kde žáci nemusejí formulovat odpověď, pouze ji správně přiřadit. Také je vhodné zařadit různé grafické organizátory, jež oslovují vizuálně učební styl žákům, a rovněž umožní i názorné vyjádření vztahů než je lineární řazení.

⁴⁸ BALL, P. *Jak se realizuje výuka metodou CLIL?* KLEČKOVÁ, G. (Ed.) *In. Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu – CLIL*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [online]. 2006 [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=28339&view=2893&view=2893>. ISBN: 978-80-87000-85-4, s. 7-8.

⁴⁹ Jolace. *CLIL a odborný cizí jazyk – formy podpory* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://www.jolace.com/products/clil-a-odborny-cizi-jazyk-formy-podpory/>.

Za účelem motivace žáků i nenásilnému osvojování jazyka a obsahu přispívají aktivity, které jsou založené na hraní rolí nebo dramatizaci a aktivity, jež pracují s pohybem žáků.⁵⁰

Z obecného hlediska je možné použít metodu CLIL pro jakýkoliv předmět v rámci výuky na 1. stupni ZŠ. V této práci se bude autorka práce zabývat uplatněním metody CLIL v hudební výchově.

2.4.1 Metoda CLIL v hudební výchově

Odborníci i učitelé se v názorech o vhodnosti využití CLILu v jednotlivých odborných předmětech do značné míry liší. Výzkumy ukázaly, že v ČR se pro uplatnění dané metody nejvíce hodí český jazyk a matematika, v zahraničí to je zeměpis, matematika a dějepis. Existují však také zastánci, kteří usilují o integraci CLILu do uměleckých oborů. Učitelé mají v dnešní době možnost využít metodické materiály, jež jsou pro ně vytvářeny a jsou pro ně také přístupné po registraci online bez jakéhokoli omezení například na stránkách učitelského portálu RVP.cz. Daleko rozsáhlejší výběr lze však nalézt na serveru El-dům, jenž byl v roce 2009 zaveden Katedrou anglického jazyka a literatury Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity pod označením CLIL do škol. Daná Katedra v kooperaci s několika učiteli ze sedmi škol vytvořila projekt, který měl za úkol ověřit začlenění anglického jazyka do veškerých předmětů na 2. stupni těchto škol. Díky tomuto po dvou letech vznikla unikátní databáze, jež obsahuje přípravy na hodiny všech předmětů, a která je rovněž doplněna o ozvučenou slovní zásobu, jež je k výuce zapotřebí.

Dialogy se svými žáky a celé větné konstrukce při své práci s nimi využívá Zdeněk Vašíček, který je učitelem na ZUŠ v Tišnově a je absolventem oboru Hudební teorie a pedagogika na Ostravské univerzitě a Hudební věda na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Svou činnost zaměřuje na individuální hru na klavír na základních uměleckých školách. „*V prvním dílu skriptu z roku 2008 s názvem Hra na klavír s komunikací v cizím jazyce (anglicky nebo německy) čili CLIL předává svoje téměř dvacetileté zkušenosti s CLILem a popisuje výuku, kterou již několik let uplatňuje v praxi. Kromě teoretického výkladu pojmu CLIL a stručného popisu výuky skriptu obsahuje pro*

⁵⁰ ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 61. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

*učitele hudební výchovy cenný dvojjazyčný česko-anglicko-německý slovní nejen slov, ale i obsáhlejších pokynů učitele.*⁵¹

2.4.2 Praktické využití metody CLIL v hudební výchově

V rámci této kapitoly je pozornost zaměřená na praktickou uplatnitelnost metody CLIL v hudební výchově. Níže jsou uvedeny jednotlivé kroky takové vyučovací hodiny.

Look – Listen – Clap Your Hands

Třída:	1. třída
Předmět:	Hudební výchova
Časový prostor:	40 minut
Pomůcky:	barevné pastelky, pracovní list a nůžky
Cíl hodiny:	<ol style="list-style-type: none">1. Žák se prostřednictvím písničky naučí nová anglická slovíčka a větná spojení.2. U žáka budou rozvíjeny jeho taneční a motorické schopnosti.3. Výstupem z RVP je, že žák dokáže jednoduché texty rytmizovat a melodizovat.

Příprava:

- nová slovíčka: listen, look, you can, jump, clap, your, hands, dance, cut, colour

Postup:

- **Aktivita realizovaná se všemi žáky – 7 min**
 - Budou názorně předvedeny pomocí pantomimických gest slova listen, clap your hands, look, dance a jump. Žáci je budou opakovat jak slovně, tak gestikulací.
 - Žáci si spolu s učitelem zahrají hru Simon says, kdy budou ukazovat pohyby dle výroku učitele.

⁵¹ VAŇKOVÁ, Š. CLIL jako jedna z inovativních metod v současném vzdělávání. *Teoretické reflexe hudební výchovy*, 2012, roč. 8, č. 1. ISSN1803-1331. [online]. 2012 [cit. 2016-02-25]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_8_1/vankova.pdf.

- Učitel žákům bude ukazovat různé obrázky, viz příloha č. 4, na nichž budou nakresleny pojmy a ti je poté musí pojmenovat.
- Učitel bude chtít, aby žáci vykonali určitý pohyb, ale pouze v případě, pokud použije slovo please.
- **Práce s písničkou, viz příloha 2 – 10 min**
 - Žáci si nejdříve poslechnou písničku od učitele, který ji jim několikrát opakovaně přehraje, aby si dobře zapamatovali melodii, a učitel postupně začne přidávat v průběhu i gestikulaci. Děti se poté k učiteli přidají.
- **Činnost s pracovním listem – 20 min**
 - Nejprve se žáci naučí dvě nové činnosti, kterými jsou cut a colour. Učitel jim je názorně předvede, když např. na tabuli vybarví obrázek, vysvětlí, že pro slovo vybarvovat se v angličtině používá označení colour a v případě cut, vystříhne něco z papíru a vysvětlí, že vystříhnout se anglicky řekne cut.
 - Děti budou mít za úkol vybarvit a vystříhnout papírovou loutku, viz příloha 3. Postup si předem ujasní s učitelem. Žáci budou pracovat samostatně a učitel jim v případě potřeby bude nápomocen.
 - Učitel pustí dětem v průběhu jejich samostatné činnosti ještě několikrát písničku, aby si ji dobře zapamatovaly. Děti se mohou ke zpívání přidat.
- **Konec hodiny – 3 min**
 - Hodina bude ukončena společným zpěvem a předváděním pohybů dle písničky.⁵²

ABC

Třída:	1. třída
Předmět:	Hudební výchova
Časový prostor:	45 minut
Pomůcky:	barevné pastelky, pracovní list, nůžky, obrázek s abecedou
Cíl hodiny:	1. Žák se prostřednictvím písničky naučí nová anglická slovíčka a větná spojení. 2. U žáka budou rozvíjeny jeho taneční a motorické schopnosti.

⁵² BALADOVÁ, G. *Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 235 s. ISBN 978-80-87000-15-1, s. 42-43.

3. Výstupem z RVP je, že žák dokáže jednoduché texty rytmizovat a melodizovat.

Příprava:

- **Cvičení zaměřené na motivaci – 5 min**
 - Děti spolu s učitelem vyjmenují českou abecedu, kterou poté srovnají s anglickou. Úkolem žáků je poukázat na rozdíly, jež se mezi nimi nalézají. Učitel žákům vysvětlí, že písmena v anglické abecedě mají svá jména.

Postup:

- **Aktivita realizovaná se všemi žáky**
 - Učitel připevní na tabuli obrázek či plakát s anglickou abecedou nebo také kartičky, na nichž jsou zobrazena písmena a kartičky, na kterých jsou napsány jména písmen, jež se budou probírat. Následně ukazuje na vybraná písmena a žáci říkají písmena či je hláskují.
- **Práce s písničkou – 10 min**
 - Žáci si nejdříve poslechnou písničku z nahrávky, která jim je několikrát zopakována, aby si dobře zapamatovali melodii, během druhého a dalšího poslechu mohou začít také zpívat. Učitel při poslechu žáky požádá, když uslyší hlásku, v níž je např. /i:/, /e/, /ai/, ať zvednou ruce nad hlavu.
- **Činnost s pracovním listem – 22 min**
 - Žáci si společně s učitelem prohlédnou pracovní list, ten se jich pak zeptá, co se podle nich bude s ním dělat. Vysvětlení bude podáno buď česky či anglicky: Cut the alphabet. Colour the alphabet.
 - Během pracovní aktivity lze opět písničku několikrát pustit.

Hry s použitím obrázkových písmen:

- Pexeso, kdy žáci použijí dvě sady písmen a svou sadu si předem označí.
- Variace hry Scrabble, kdy žák musí ze své sady složit co nejvíce anglických slov.
- Snap. Žáci dají dohromady více sad písmen, zamíchají je a rozdají, karty dají na sebe do hromádky, tak aby je neviděli. Začínající hráč otočí horní kartu a dá ji doprostřed kruhu a písmeno správně přečte. Postup je stejný i pro další hráče. Jestliže padnou shodná písmena, tak hráč musí zavolat Snap! a vezme si celý balík. Výhercem se stává žák, jenž má nejvíce karet.

Hry s písmenky

- Žák se pokusí předvést písmeno pouze za použití vlastního těla.
- Žák se pokusí k písmenu přiřadit slovo.
- Žáci si navzájem budou psát písmena na záda či do vzduchu.

- **Konec hodiny – 3 min**
 - Hodina bude ukončena společným zpěvem.⁵³

Žáci by tak měli získat potřebné znalosti hravou formou, která jistě upoutá jejich pozornost.

⁵³ BALADOVÁ, G. *Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 235 s. ISBN 978-80-87000-15-1, s. 46-47.

EMPIRICKÁ ČÁST

3 VÝZKUM

Vědecký výzkum znamená určitý proces vytváření nových poznatků a potvrzení nebo vyvrácení těch stávajících a současně rozšiřuje hranice vědomostí lidstva. Ve skutečnosti jde o systematickou a dále pečlivě naplánovanou činnost, jež je vedena snahou zodpovědět patřičné výzkumné otázky a tímto přispět k rozvoji oboru.⁵⁴ „*Je to svébytný, racionálně a účelově orientovaný způsob využívání metodických a technických prostředků, směřujících k ovládnutí a řešení problémů v zadaném okruhu aktuálních potřeb jednotlivých oborů lidské činnosti. Jde o systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.*“⁵⁵ Vědecké bádání je uspořádáno a to tak, že badatelé mají kritickou důvěru pro výzkumné výsledky. Subjektivní názor je tak dále kontrolován samotnou objektivní skutečností.⁵⁶

3.1 Metodologie výzkumu

Nejprve je nutné uvést, co znamená metodologie výzkumu. „*Metodologie se zabývá systematizací, posuzováním a navrhováním strategií a metod výzkumu.*“⁵⁷ Dále je nutné pozornost zaměřit na kvantitativní výzkum.

Z obecného hlediska znamená kvantita četnost, množství, velikost apod. Z filozofického hlediska je to cokoliv, na co se ptáme otázkou „kolik“? Vždy jde tedy o vlastnost, kterou lze změřit a vyjádřit číslem.

Charakteristickými rysy kvantitativního výzkumu dle Pavlici a kol. (2000, s. 27-28) se jedná o:

- nezávislost – výzkumník je vždy nezávislý na zkoumaných jevech;
- hodnotová svoboda a také autonomie vědy – jde o výběr a volbu toho, co a jakým způsobem bude studováno, by dále měly být determinovány objektivními kritérii (jako např. výsledky dřívějších výzkumů, které poukazují na určité problémy);

⁵⁴ SKUTIL, M. a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

⁵⁵ SKUTIL, M. a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7, s. 17.

⁵⁶ SKUTIL, M. a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

⁵⁷ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 408 s. ISBN 80-7367-040-2, s. 34.

- kauzalita – hlavním cílem sociální vědy by také měla být identifikace kauzálních vztahů i zákonitostí, jež objasňují pravidelnost lidských projevů;
- hypoteticko-deduktivní přístup – kdy věda se rozvíjí díky procesu formulace i testování hypotéz, které se týkají obecných pravidel a zákonitostí;
- operacionalizace – vědecké pojmy mají být operacionalizovány (tedy převedeny do řeči dílčích projevů a faktů) tak, aby tak bylo umožněno kvantitativní měření skutečností, k nimž se vztahují a které charakterizují;
- redukcionismus – problémům je možné celkově mnohem lépe porozumět ve chvíli, pokud jsou redukovány na co nejjednodušší elementy (s předpokladem však všichni pozitivisté nesouhlasí);
- generalizace – jde o možnost zobecnění zjištěných zákonitostí lidského a sociálního chování je nezbytné zajistit hlavně dostatečně velkými vzorky zkoumaných osob;
- průřezová analýza – obecná pravidla včetně zákonitostí je možné nejlépe identifikovat prostřednictvím srovnávání variací napříč rozličnými vzorky.

Kvantitativní výzkum má také společný nomotetický přístup, což znamená takový přístup, kde se zkoumají jevy řídicí se objektivními zákonitostmi a v přírodě, ale i ve společnosti se opakující. Nomotetický přístup se navíc snaží vysvětlit sociální realitu včetně lidského chování pomocí obecně platných zákonitostí. Za jistých předpokladů je tak možné dospět k identifikaci poznatků, které jsou aplikovatelné na širokou škálu jevů.⁵⁸

3.1.1 Dotazníkové šetření

V rámci této práce je použito dotazníkové šetření. Jedná se o velmi častou metodu získávání dat v pedagogickém výzkumu, což je tedy dotazník. Podle Gavory (2000) je možné dotazník označit za způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Uvedené kladené otázky se pak mohou vztahovat buď k jevům vnějším, jako jsou například názory učitelů na zaváděná organizační opatření či k jevům vnitřním, jako jsou například postoje, motivy nebo citové stavy. Vlastní dotazník tvoří soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou patřičně promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba písemně odpovídá. Někdy se také v podobném významu jako

⁵⁸ OLECKÁ, I. a kol. *Metodologie vědecko výzkumné činnosti*. Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s. Olomouc 2010. ISBN 978-80-87240-33-5, s. 18.

dotazník užívá termín anketa. Zpravidla oba dva pojmy rozlišují a za anketu se považuje jen takové šetření, při němž se účastníci sami spontánně do šetření zapojují. Jedná se například o ankety vyhlášené různými časopisy, televizí nebo rozhlasem apod. V některých případech je možné používat i širší pojmy, jako je dotazování, jež může mít dvě základní formy, a to interview a dotazník. Zpravidla je této metodě vytýkáno, že obecně nezjišťuje skutečnosti, jací respondenti skutečně jsou, ale jen to, jak sami sebe hodnotí.⁵⁹

Na rozdíl od jiných metod sběru dat je možné prostřednictvím dotazníku získat informace se značně menší námahou a vynaloženými finančními prostředky. Velkou výhodou dotazníku je navíc mnohem jednodušší zpracování a vyhodnocení získaných dat a také skutečnost, že respondent může tento dotazník vyplnit v době a místě, které mu nejvíce vyhovuje a na jeho vyplnění má dostatek času. Potřebné je také zmínit strukturu dotazníku. I když se na první pohled může zdát, že sestavení dotazníku není žádná věda, opak bývá někdy pravdou. Jestliže jej nesestavuje skutečný odborník, stává se, že je sestaven chybně a zabere velké množství času. Každý takový dotazník musí mít proporcionální, logicky i obsahově promyšlenou strukturu. Dotazník se tak skládá ze tří základních částí – vstupní část, tělo dotazníku a závěr. Pro bližší informace je vhodné i tuto oblast z části přiblížit. Vstupní část je dost důležitá, jelikož výzkumník zde oslovuje respondenta, motivuje jej ke spolupráci a sděluje mu také stručné instrukce pro práci s dotazníkem. Je zde hlavička, název dotazníku, vysvětlení cíle dotazníku, pokyny k vyplňování a poděkování. Následuje vlastní tělo dotazníku, které se skládá z položek, kdy jejich cílem je snaha získat názory a fakta dostupná od respondentů. Jsou zde otázky filtrační, dále jsou zde otázky uzavřené, tedy strukturované, které respondentovi nabízejí výběr z několika možných variant. Otázky polouzavřené a polootevřené, které jsou kombinací uzavřených a otevřených otázek. Také je nutné zařadit otázky škálové, které umožňují respondentovi vyjádřit na stupnici míru souhlasu nebo nesouhlasu a také hodnocení určitého jevu, také míru vlastností jevu a jeho intenzitu. Možností jsou i otázky škálové, které umožňují respondentovi vyjádřit na stupnici míru souhlasu nebo nesouhlasu a tedy hodnocení určitého jevu, také míru vlastností jevu a jeho intenzitu. K výše

⁵⁹ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4, s. 163.

uvedenému se využívají také posuzovací škály. Ke škálám patří také škály intervalové, pořadové, kategoriální a Likertovy.⁶⁰ Dotazník je součástí přílohy č. 5.

3.1.2 Rozhovor

V rámci této práce byl realizován také rozhovor s učiteli, proto je zde pozornost věnována informacím týkajícím se této metody.

Interview je metodou, která shromažďuje data o pedagogické realitě. Tato metoda se zakládá na bezprostřední slovní komunikaci, která probíhá mezi respondentem a výzkumným pracovníkem. V obdobném významu bývá někdy používán obsahově rozsáhlejší český termín rozhovor. Ne každý rozhovor je ale interview, proto se spíše užívá pojem interview, který je daleko výstižnější a přesnější. Jedná se o anglický výraz, jenž se skládá ze dvou částí, které lze přeložit jako mezi (inter) a názor či pohled (view).

Obrovskou předností interview proti ostatním výzkumným postupům je navázání osobního kontaktu s respondentem, jenž poskytuje hlubší proniknutí do jeho postojů a motivů. Během interview lze pozorovat respondentovy reakce na pokládané dotazy a dle nich následně usměrňovat jeho průběh.

Samotná úspěšnost interview záleží především na způsobilosti výzkumného pracovníka, zda se mu s respondentem podaří navázat přátelský vztah a vytvořit otevřenou atmosféru. Pro vytvoření vzájemně příjemného a uvolněného vztahu mezi respondentem a výzkumníkem bývá užíván pojem rapport. Existuje několik druhů interview, které se od sebe navzájem odlišují podle toho, jak moc výzkumník musí do interview zasahovat. Jedná se o tyto druhy:

- **Strukturované interview** – v daném případě výzkumník postupuje dle striktně připraveného textu, kdy jsou přesně stanoveny nejen formulace otázek, ale také jejich pořadí. U strukturovaného interview tazatel k otázkám nepřidává žádné své vlastní komentáře, jen otázky čte a odpovědi si zapisuje. Daný druh interview se do značné míry přibližuje dotazníku, od něhož se odlišuje pouze tím, že záznam získaných informací uskutečňuje tazatel. Všichni zúčastnění respondenti mají shodné podmínky k odpovědím, což lze pokládat za výhodu daného interview. Další výhodou je rovněž to, že výsledky se dají ve většině případů velmi dobře

⁶⁰ HLAĐO, P. *Úvod do pedagogického výzkumu pro učitele středních škol*. Brno, 2011. ISBN 978-80-7375-544-7, s. 30-36.

statisticky zpracovat. Jako nevýhoda se jeví složitější navázání vzájemného kontaktu a strukturované interview působí dosti strojeně.

- **Nestrukturované interview** – zde dochází k většímu přiblížení se k běžné komunikaci mezi lidmi. Také tady musí tazatel dopředu vědět, jaké údaje potřebuje od respondenta získat. Tazatel však sám podle situace rozhoduje, jak budou konkrétní formulace vypadat a jak budou za sebou následovat. Tazatel se může během interview opakovaně vracet k zajímavým či nejasným bodům v respondentově výpovědi. Výhodou daného interview je zejména to, že lze s větší lehkostí navázat kontakt mezi respondentem a tazatelem, což může představovat jeho daleko upřímnější a více bezprostřední projev. Na rozdíl od strukturovaného interview, kde mají všichni respondenti při odpovídání stejné podmínky, tak zde to neplatí. Nevýhodou je rovněž to, že nestandardizované interview zpravidla neposkytuje přímo kvantitativně zpracovatelný materiál.
- **Polostrukturované interview** – v případě tohoto interview se jedná o jistý kompromis mezi výše zmíněnými druhy interview. Respondenti obdrží ke konkrétním otázkám několik variant odpovědí a tazatel od nich poté žádá bližší vysvětlení či zdůvodnění.
- **Skupinové interview** – dle množství zúčastněných respondentů, je možné rozhovor členit na skupinový a individuální. Skupinový rozhovor lze využít například při zkoumání takzvaných choulostivých otázek, kdy účastníci nepocítují otázky tak osobně, jak je tomu v případě individuálního rozhovoru. Je doporučováno, aby se ve skupině, s níž je rozhovor praktikován, nacházelo 6 až 10 členů. Velmi důležitým faktem je také prostředí, ve kterém se rozhovor odehrává. To by mělo být co nejvíce přirozené, např. hřiště, třída, pracoviště atd. Za výhodu skupinového rozhovoru lze pokládat možnost okamžité kontroly odpovědí jednotlivců. Zbývající účastníci rozhovoru se většinou totiž snaží opravit chyby, jichž se vypovídající dopustil. Nevýhoda tohoto dotazníku je zřejmá. Ne všichni účastníci se do rozhovoru zapojují stejnou měrou. Daný fakt plyne z odlišné agresivity účastníků nebo míry aktivity, neboť názory agresivních a aktivních osob převládají. Dále je tato skutečnost závislá na různé úrovni

vědomostí nebo na lišící se úrovni orientovanosti účastníků rozhovoru (větší stýdlivost vůči osobám se značnějšími vědomostmi nebo větší orientovaností).⁶¹

3.2 Cíle výzkumu

Hlavním cílem této práce je zjistit, do jaké míry je metoda CLIL využívána na prvním stupni ZŠ. Dalším cílem je zjistit názory žáků a učitelů na výuku prostřednictvím této metody a posoudit, zda-li můžeme CLIL považovat za efektivní metodu výuky na prvním stupni ZŠ. Jako výzkumné metody byly použity dotazník pro žáky a rozhovor s učiteli (viz kapitola č. 3.6, 3.7).

3.3 Výzkumné otázky

V práci jsou stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Do jaké míry je metoda CLIL efektivní z pohledu žáků 1. stupně ZŠ?
2. Považují žáci metodu CLIL za prospěšnou a atraktivní?
3. Považují žáci anglický jazyk za důležitý předmět pro jejich budoucnost?
4. Do jaké míry je metoda CLIL efektivní z pohledu učitelů?
5. Jaké jsou výhody a nevýhody metody CLIL?

3.4 Výzkumný soubor

Základní zkoumaný vzorek se skládá ze souboru vybraných žáků a učitelů zvolené základní školy. Dotazníky byly rozdány do vybrané základní školy žákům, kde probíhá výuka běžného předmětu s uplatněním metody CLIL. Jednalo se celkově o dvě základní školy: Základní škola Heyrovského a základní škola Hálkova, které se obě nacházejí v Olomouci. Dotazníkové šetření bylo realizováno v měsíci lednu 2016 a účastnili se jej žáci ze základní školy Heyrovského. Rozhovory byly uskutečněny také ve stejném termínu a účastnili se jich učitelé z obou základních škol. Jednalo se o celkový počet 5 osob. Dotazníkové šetření se účastnilo celkem 69 žáků. Níže jsou blíže specifikovány dvě základní školy, na kterých došlo k výzkumnému šetření.

⁶¹ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4, s. 182-183.

3.4.1 Základní škola Heyrovského

Základní škola Heyrovského se nachází v Olomouci. Tato škola je úplnou školou s 1. – 9. postupným ročníkem. Jednotlivé budovy školy jsou umístěny v panelovém sídlišti, ze kterého do školy dochází velká většina žáků. Je zde také celá řada dětí z jiných částí Olomouce, neboť například do sportovních tříd dojíždějí žáci i z dalších míst, ne jen ze sídliště. Škola je v blízkosti zastávek MHD, což zajišťuje její výhodné umístění. V rámci výuky cizích jazyků je brán zřetel na názory a požadavky rodičů a také jejich dětem je nabízena výuka angličtiny již od 1. ročníku, a to formou nepovinného předmětu. Následně od 3. ročníku je jedna třída vždy specializovaná na výuku cizích jazyků, poté od 5. ročníku mají žáci také možnost rozvíjet vlastní sportovní nadání ve třídě specializované na tělesnou výchovu se zaměřením na fotbal, dále od 6. ročníku na atletiku nebo basketbal. Škola se snaží o to, aby fungovala ke spokojenosti všech, což však není možné bez vzájemné spolupráce všech zúčastněných osob, a sice žáků, pedagogů a samozřejmě také rodičů. Školu lze chápat jako živý organizmus a jako věc veřejnou. Vedení školy se snaží stále dbát na dobrý stav školy, a proto byla realizována velká rekonstrukce pláště školních budov, jako například výměna oken a zateplení a dále byl zcela zrekonstruován sportovní areál, jenž byl zpřístupněn také veřejnosti.

Vlastní provoz školy byl zahájen během školního roku 1980 – 1981 a škola nabyla právní subjektivitu dne 1. 1. 1992. V současnosti se zde vyučuje 1. – 9. ročník na základě ŠVP pro základní vzdělávání „Škola v pohybu“.⁶²

3.4.2 Základní škola Hálkova

Základní škola Hálkova prošla bohatou historií a datuje se až k začátku minulého století. Na začátku roku 1913 byla příměstská obec s názvem Staré Hodolany povýšena na město a v prostoru, který se nacházel před nádražím, v Nových Hodolanech, pak byla zřízena také nová česká škola. Na začátku vlastní existence sídlila v pronajatém domě a byla plánovaná nová budova. V následujícím roce ovšem vypukla první světová válka, a proto se s výstavbou začalo až po delší době, a sice po vzniku Československa. Dne 14. května 1919 vypsala městská rada konkurz na stavbu školní budovy v rámci Nových

⁶² ZS Heyrovského. *O škole* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné na: <http://www.zsheyrovského.cz/o-skole-cl-2.html>.

Hodolanů. Dne 11. října byla tato stavba zadána staviteli Janu Komrskovi. Kolaudace pak proběhla dne 2. srpna 1921. Škola byla zařízená jako čtyřtřídní obecná a trojtřídní měšťanská. Budova se následně stala hlavním sídlem pokusné reformní obecné školy a dvou měšťanských škol, a sice Měšťanské dívčí školy B. Němcové a Havlíčkovy chlapecké měšťanské školy. Na boční straně v přízemí byla dále umístěna mateřská škola a přízemí v hlavní budově poté bylo pronajato od roku 1921 Státní odborné škole pro zpracování dřeva, jež zde sídlila do roku 1933. V průběhu druhé světové války se škola stala vzhledem ke své poloze u nádraží místem, kde byli shromažďováni olomoučtí Židé před transportem do Terezína. V celkovém počtu pěti transportů tak bylo deportováno 3499 lidí, avšak přežilo jen 288 z nich. Památku na 3211 obětí připomněla také pamětní deska, která byla umístěná na budově školy v roce 1996. Ke změně názvu školy z měšťanské na střední a z obecné na národní došlo během roku 1948. O pět let později, byly obě tyto instituce sloučeny v osmiletou střední školu. Základní devítiletá škola na Hálkově ulici funguje od roku 1961. Během roku 1985 zde byly ze školy Jiřího z Poděbrad přemístěny také třídy s rozšířenou výukou jazyků. Uvedený typ školy se zde nachází i v současnosti.⁶³

3.5 Analýza získaných dat

V rámci této části jsou sesbíraná data podrobně analyzována. Jedná se o vyhodnocení dotazníkového šetření a rozhovorů. Rozhovoru se účastnili zaměstnanci ZŠ Heyrovského a ZŠ Hálkova. Jednalo se tedy o 2 vybrané základní školy. Obě školy se nacházejí v Olomouci.

3.6 Vyhodnocení dotazníkového šetření

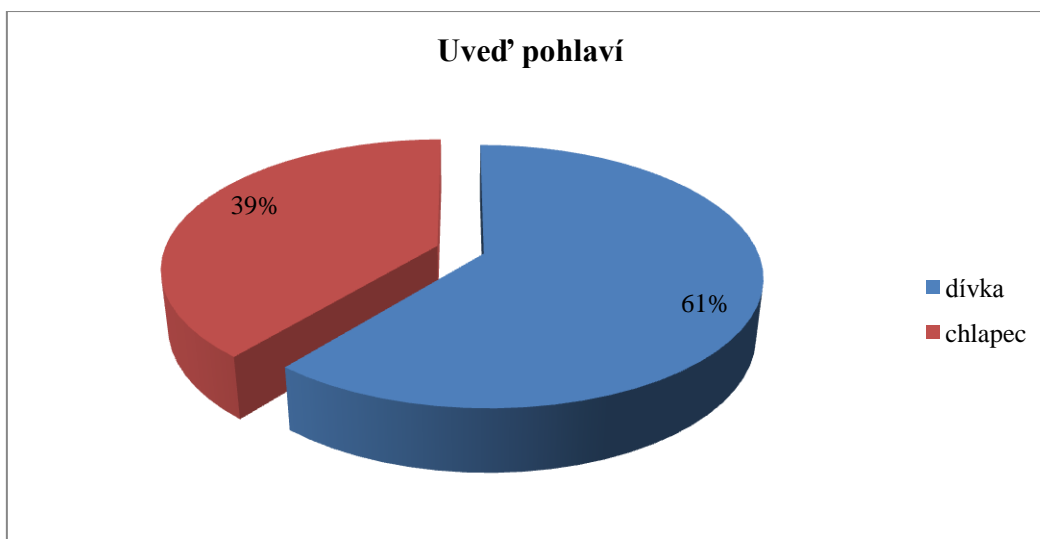
Níže je uvedeno vyhodnocení dotazníkového šetření. Vyhodnocení je uskutečněno po jednotlivých otázkách. Nejprve se měli žáci vyjádřit k pohlaví. Otázka byla jednoduše položena a ptala se: Jsi – dívka, chlapec.

⁶³ ZS Hálkova [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné na: <http://www.zshalkova.cz/index.php?obsah=stranka&stranka=7>.

1. Uved' pohlaví

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 69 žáků, z čehož 61 % byly dívky a 39 % chlapci. V rámci první otázky respondenti měli uvést také svůj věk. Jak je z grafu č. 2 patrné, osloveni byli žáci tří věkových skupin, kdy největší počet zúčastněných byl ve věkové skupině 8 let. V daném případě se jedná o 54 % zastoupení. Druhou nejpočetnější skupinou byli žáci mající 7 let, kdy tuto odpověď napsalo 45 % z nich. Pouze 1 % žáků uvedlo, že jim je 9 let, viz níže uvedený graf.

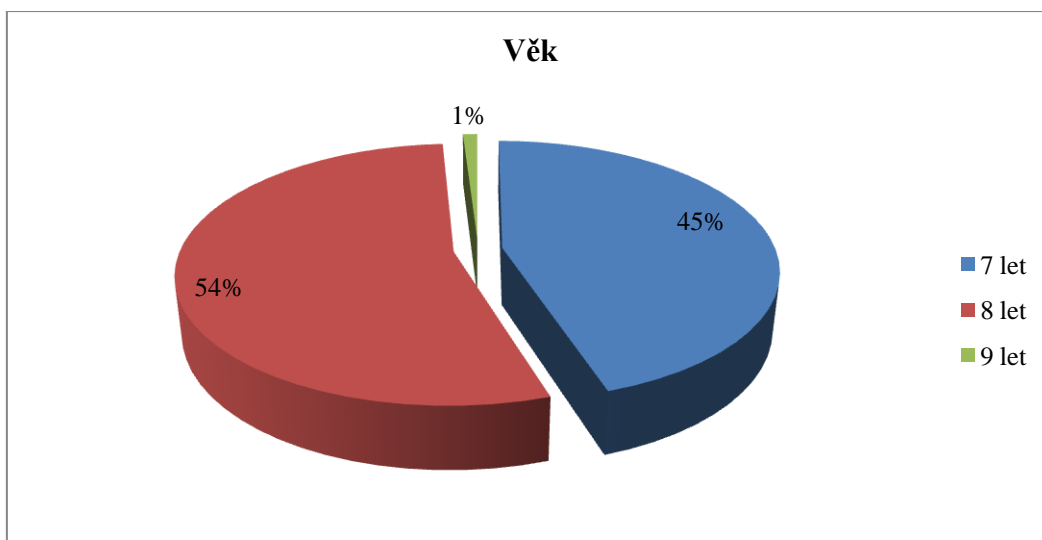
Graf 1: Uved' pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

V dalším grafu je již zachycen věk žáků.

Graf 2: Věk

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Další otázka se zaměřila na zmapování školy, kde dotazníkové šetření probíhalo.

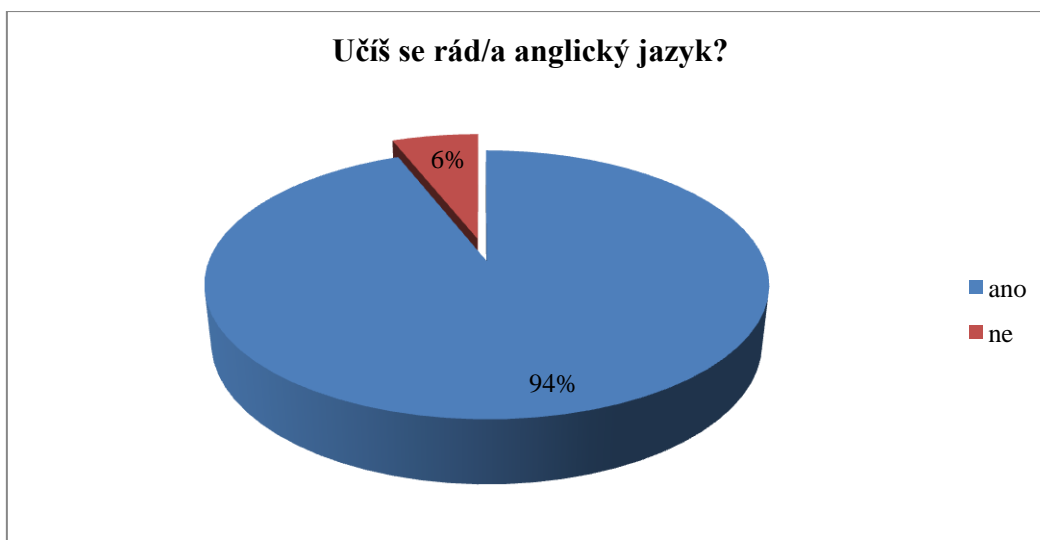
2. Napiš název školy

Pro účel tohoto dotazníkového šetření byli osloveni žáci ZŠ Heyrovského z Olomouce. Následující otázka se zabývala tím, zda se daný žák učí rád anglický jazyk.

3. Učíš se rád/a anglický jazyk?

Výše zmíněná otázka měla zjistit odpověď na otázku, zda se žáci rádi učí anglický jazyk. Jak je z níže uvedeného grafu zřejmé, 94 % dotazovaných osob se v anglickém jazyce vzdělává rádo. Pouze malé procento respondentů, přesně 6 % uvedlo, že se anglický jazyk učí nerado.

Graf 3: Učíš se rád/a anglický jazyk?

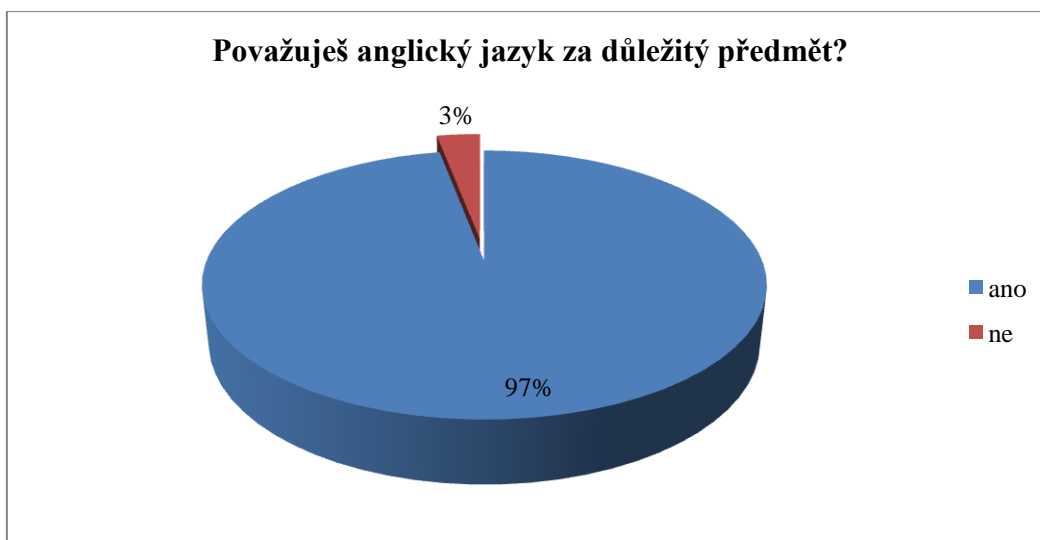
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Další otázka se zaměřila na to, zda daný žák považuje anglický jazyk za důležitý předmět.

4. Považuješ anglický jazyk za důležitý předmět?

Hlavním účelem této otázky bylo zjistit, zda dotazovaní žáci považují anglický jazyk za důležitý předmět. Z dané otázky lze odvodit, že dnešní děti si uvědomují, jak důležité je znát cizí jazyky. Celkem 97 % žáků je přesvědčeno, že anglický jazyk je důležitý předmět. Jen 3 % z nich se domnívá, že anglický jazyk není důležitým předmětem.

Graf 4: Považuješ anglický jazyk za důležitý předmět?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Následující otázka se zaměřila na to, zda žák používá anglický jazyk také v jiných předmětech.

5. Používáš anglický jazyk i v jiných předmětech?

Úkolem této otázky bylo zjistit, zda dotazované osoby používají anglický jazyk i v jiných předmětech. Z níže přiloženého grafu plyne, že 94 % respondentů odpovědělo, že používá anglický jazyk také v dalších předmětech. Pouze 6 % z nich uvedlo, že anglický jazyk v jiných předmětech nepoužívá. Domnívám se však, že tito 4 žáci s největší pravděpodobností otázku nepochopili nebo se při zaškrtování odpovědi spletli. Celkem 3 žáci sice označili odpověď, že anglický jazyk v jiných předmětech nepoužívají, avšak v další otázce, která měla za úkol zjistit, ve kterých jiných předmětech hovoří žáci anglicky, tyto předměty vypsali. U jedné dívky se také objevila odpověď, že jazyk anglický v jiných předmětech nepoužívá, dokonce ani žádné předměty nenapsala, ale přitom podle dalších otázek, na něž odpověděla, vyučovací předmět s pomocí jazyka zvládá, je pro ni snazší a líbí se jí, jak paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech.

Graf 5: Používáš anglický jazyk i v jiných předmětech?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Tato otázka se zaměřila na skutečnost týkající se předešlé otázky. Jedná se tedy o dvě na sobě vzájemně závislé otázky a odpovědi.

6. Pokud jsi odpověděl/a ANO, napiš, ve kterých

U této otázky měli respondenti vyjmenovat, o které předměty se jedná. Tato otázka navazuje na předešlý dotaz, který zněl: Používáš anglický jazyk i v jiných předmětech? Dotazovaní uváděli tyto předměty: český jazyk, matematika, čtení, anglický jazyk, výtvarná výchova, prvouka, hudební výchova, tělesná výchova, pracovní činnosti. Jak je z níže uvedené tabulky patrné, nejčastěji vyskytujícím se předmětem byl český jazyk, kdy tuto variantu zmínilo 65 žáků. Druhou nejčastěji zmiňovanou odpovědí byla matematika. Tuto odpověď napsalo 64 dotazovaných žáků. Podle odpovědí žáků také v hodině tělesné výchovy hovoří anglicky, kdy tuto možnost zmínilo 60 z nich. Celkem 58 respondentů uvedlo, že rovněž v hodině hudební výchovy používají anglický jazyk. Stejný počet respondentů byl zaznamenán také u předmětu pracovní činnost. Žáci hovoří anglicky i v předmětu výtvarná výchova, kdy se jedná o 57 dotazovaných respondentů. Prvouka je dalším předmětem, v němž žáci často používají anglický jazyk. Tuto odpověď zmínilo celkem 56 dotazovaných osob. Nejméně vyskytující se odpovědí bylo čtení, kdy v daném předmětu hovoří anglicky pouze 39 dotazovaných žáků. Někteří z žáků napsali také

předmět anglický jazyk. Celkem tuto odpověď uvedlo 39 respondentů. Z výše zmíněných odpovědí lze vyčíst, že na ZŠ Heyrovského v Olomouci se žáci dostávají do styku s anglickým jazykem ve většině vyučovacích předmětů, viz tabulka níže.

Tabulka 2: Pokud jsi odpověděl/a ANO, napiš ve kterých

Pokud jsi odpověděl/a ANO, napiš ve kterých	
Český jazyk	65
Matematika	64
Čtení	34
Anglický jazyk	39
Výtvarná výchova	57
Prvouka	56
Hudební výchova	58
Tělesná výchova	60
Pracovní činnosti	58

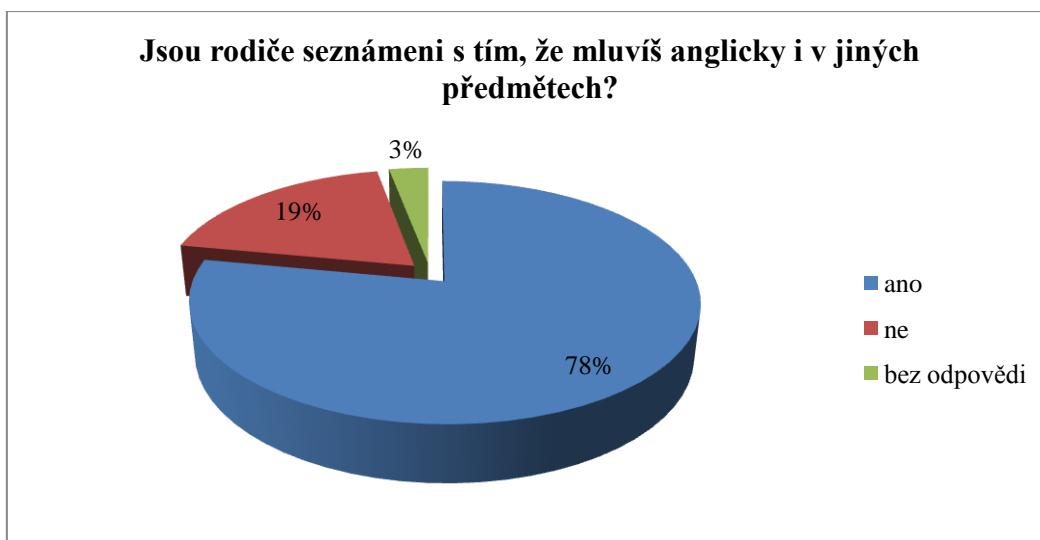
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka se zaměřila na rodiče a jejich spokojenost s výukou anglického jazyka také v jiných předmětech.

7. Jsou rodiče seznámeni s tím, že mluvíš anglicky i v jiných předmětech?

Účelem dané otázky bylo zjistit, zda jsou rodiče žáků obeznámeni s tím, že jejich dítě hovoří anglicky také v jiných předmětech, ne pouze v anglickém jazyce. Respondenti měli možnost vybírat ze dvou možností: ano a ne. Při pohledu na graf níže lze vidět, že 78 % rodičů je seznámeno s tím, že jejich děti mluví anglicky i v jiných předmětech. Naopak 19 % rodičů není se skutečností, že jejich dítě používá anglický jazyk i v jiných předmětech, seznámeno. Celkem 3 % dotazovaných osob na danou otázku neodpovědělo, jak je uvedeno v následujícím grafickém zobrazení.

Graf 6: Jsou rodiče seznámeni s tím, že mluvíš anglicky i v jiných předmětech?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

8. Víš o kamarádovi z jiné základní školy, který také používá angličtinu v jiných předmětech?

V případě této otázky se měli respondenti vyjádřit, jestli znají dalšího kamaráda, který navštěvuje jinou základní školu a stejně jako on používá angličtinu také v jiných předmětech. Z níže uvedeného grafického znázornění vyplývá, že 54 % dotazovaných žáků má kamaráda, který navštěvuje jinou základní školu a stejně jako oni používá anglický jazyk i v jiných předmětech. Celkem 46 % respondentů neví o kamarádovi, který by tak jako oni používal na jiné základní škole anglický jazyk v dalších předmětech, jak je uvedeno v následujícím grafickém zobrazení.

Graf 7: Víš o kamarádovi z jiné základní školy, který také používá angličtinu v jiných předmětech?

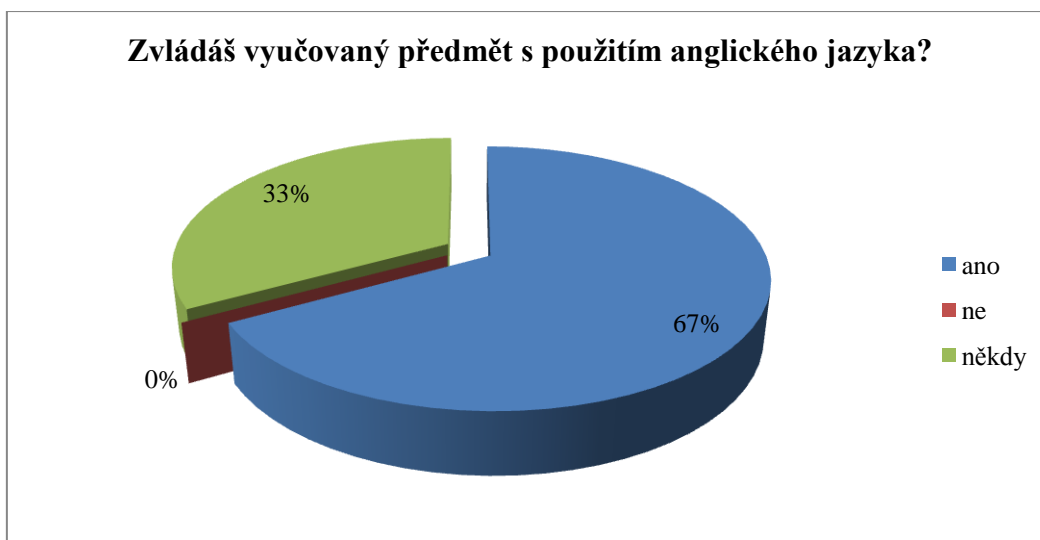

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

9. Zvládáš vyučovaný předmět s použitím anglického jazyka?

Otázka č. 9 měla zjistit, zda respondenti zvládají vyučovací předmět s použitím anglického jazyka. Z níže přiloženého grafu plyne, že si žáci mohli vybrat ze tří možných odpovědí. Jednalo se o tyto: ano, ne, někdy. Nejvíce dotazovaných osob označilo možnost ano, kdy si tuto variantu vybralo 67 % z nich. Žádná dotazovaná osoba nezaškrtnla možnost ne, tedy vyučovaný předmět s použitím anglického jazyka nezvládám. Někdy jej zvládá 33 % respondentů, jak je uvedeno v následujícím grafickém zobrazení.

Graf 8: Zvládáš vyučovaný předmět s použitím anglického jazyka?

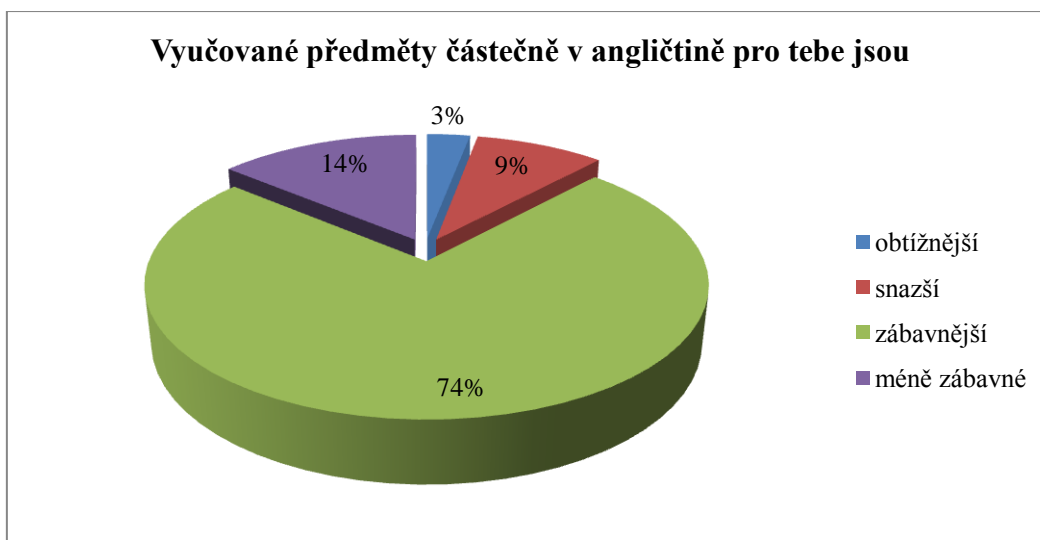

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

10. Vyučované předměty částečně v angličtině pro tebe jsou

U této otázky měly dotazované osoby odpovídat, jaké jsou pro ně vyučované předměty v angličtině. V tomto případě mohli respondenti vybírat z několika možností, mezi něž patřily tyto: obtížnější, snazší, zábavnější, méně zábavné. Jak je z níže uvedeného grafu zřejmé, nejčastěji se objevovala odpověď, vyučované předměty částečně v angličtině jsou pro respondenty zábavnější. Takto odpovědělo přesně 74 % z nich. Celkem 14 % respondentů uvedlo, že vyučované předměty částečně v angličtině jsou pro ně méně zábavné. Za snazší považuje vyučované předměty v angličtině 9 % dotazovaných osob a pouze pro 3 % respondentů jsou vyučované předměty částečně v angličtině obtížnější, jak je uvedeno v následujícím grafickém zobrazení.

Graf 9: Vyučované předměty částečně v angličtině pro tebe jsou

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

11. Líbí se Ti, když paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech?

Tato otázka se zaměřila na to, jestli se respondentům líbí, když jejich paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech. Z níže přiloženého grafického znázornění plyne, že téměř všem respondentům se líbí, když jejich paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech. Danou odpověď označilo 90 % zúčastněných respondentů. Pouze 10 % z nich se nelíbí, když jejich paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech, jak je uvedeno v následujícím grafickém zobrazení.

Graf 10: Líbí se Ti, když paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

12. Myslíš, že je používání angličtiny v jiných předmětech potřeba? Pokud ano, napiš proč

Tato otázka měla za úkol zjistit, zda se žáci domnívají, že je používání angličtiny v jiných předmětech potřebné. Pokud uvedli, že ano, měli uvést proč tomu tak je. Pro lepší přehlednost jsou odpovědi respondentů vepsány do níže uvedené tabulky. Jednalo se o tyto odpovědi: dokázat se domluvit v cizině, kvůli cestování, umět odpovědět Angličanovi v Olomouci, rozumět anglickým písničkám, líbí se mi, existují cizí slova, naučit se v jiném předmětu slova a ty pak využít v hodině angličtiny, abychom uměli přečíst anglická slova, umět si v cizině něco koupit, existují jiné jazyky, naučí se něco nového, protože na nás paní učitelka mluví anglicky, strašně mě baví, kvůli cestování, abych si mohl koupit americký kamion a přespat v hotelu. Dále se zde objevily také odpovědi, kde bylo napsáno, že používání angličtiny v jiných předmětech je potřebné, ale nebylo zmíněno, proč tomu tak je. Celkem tímto způsobem odpovědělo 6 žáků. Některé dotazované osoby se domnívají, že používat angličtinu v jiných předmětech není potřebné, kdy tuto variantu zmínilo 8 respondentů. Mezi nejčastěji vyskytující se odpovědi patřila odpověď dokázat se domluvit v cizině. Celkem 28 žáků se domnívá, že to je důvod, proč je nezbytné mluvit anglicky i v jiných předmětech. Dalším důvodem proč je potřebné používat anglický jazyk i v jiných předmětech, je umět odpovědět Angličanovi v Olomouci, kdy tuto variantu

zmínilo 17 dotazovaných osob. Celkem 16 respondentů uvedlo, že kvůli cestování je důležité používat anglický jazyk také v dalších předmětech. V daném případě se jednalo a třetí nejvíce opakovanou odpověď. Shodně 12 respondentů se domnívá, že používání angličtiny v jiných předmětech je vhodné, aby dokázali dobře porozumět anglickým písničkám, rozuměli návodům k hračkám, a že se jim anglický jazyk líbí. Objevil se také názor, že používání angličtiny v jiných předmětech je potřebné kvůli tomu, že existují cizí slova. Někteří žáci jmenovali například slovo diktát, kde se píše měkké i. Jeden žák k této variantě přímo napsal: protože se v cizích slovech píše měkké i, i když je to měkká nebo tvrdá souhláska. Celkem tímto způsobem odpovědělo 8 respondentů. Dalším argumentem, proč v jiných předmětech používat anglický jazyk, je podle 2 osob skutečnost, že se v jiném předmětu naučí slova a ty pak využije v hodině angličtiny. Další 2 osoby se domnívají, že se tak naučí více a další 2 osoby uvedly, že se naučí něco nového. Respondenti zmiňovali dalších několik důvodů, proč je používání angličtiny v jiných předmětech důležité, kdy tyto níže vypsané odpovědi dotazované osoby uvedly pouze 1 krát. Jednalo se o tyto:

- abychom uměli přečíst anglická slova,
- umět si v cizině něco koupit,
- existují jiné jazyky, protože na nás paní učitelka mluví anglicky,
- strašně mě baví, kvůli cestování, abych si mohl koupit americký kamion a přespat v hotelu.

Tabulka 3: Myslíš, že je používání angličtiny v jiných předmětech potřeba? Pokud ano, napiš proč

Myslíš, že je používání angličtiny v jiných předmětech potřeba? Pokud ano, napiš proč.	
Dokázat se domluvit v cizině	28
Kvůli cestování	16
Umět odpovědět Angličanovi v Olomouci	17
Rozumět anglickým písničkám	12
Rozumět návodům k hračkám	12
Líbí se mi	12
Existují cizí slova	8
Naučit se v jiném předmětu slova a ty pak využít v hodině angličtiny	2

Abychom uměli přečíst anglická slova	1
Umět si v cizině něco koupit	1
Existují jiné jazyky	1
Naučí se něco nového	2
Naučí se více	2
Protože na nás paní učitelka mluví anglicky	1
Strašně mě baví	1
Kvůli cestování, abych si mohl koupit americký kamion a přespat v hotelu	1
Ano, ale neuvedeno proč	6
Není potřeba	8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření

Z dotazníkového šetření lze vyčíst, že téměř všichni žáci navštěvující ZŠ Heyrovského mají anglický jazyk rádi a také se jej rádi učí. Pouze 6 % žáků uvedlo, že anglický jazyk rádi nemají. Je zřejmé, že současná mládež si uvědomuje, že znalost cizího jazyka v dnešní době je velice důležitá. Tento názor má celkem 97 % dotazovaných osob. Jsou si vědomi skutečnosti, že díky znalosti anglického jazyka se jim bude lépe cestovat, neboť nebudou mít problém se domluvit, cokoliv si koupit, objednat. Považují také za důležité, aby dokázali pomoci cizímu státnímu příslušníkovi, který je požádá o pomoc přímo v jejich městě. Na výzkumnou otázku lze tedy odpovědět kladně.

Celkem 65 žáků uvedlo, že anglický jazyk využívá i v jiných předmětech, pouze 4 z nich se vyjádřili, že anglicky v jiných předmětech nehovoří. Jak však bylo ve vyhodnocení dotazníku v otázce č. 5 vysvětleno, domnívám se, že se jednalo spíše o nepochopení otázky nebo o chybu v označení. Je proto velice pravděpodobné, že anglický jazyk v jiných předmětech využívá všech 69 dotazovaných osob. Dotazníkové šetření dále ukázalo, že děti, které hovoří anglickým jazykem i v jiných předmětech jej ve většině případů zvládají (67 %), celkem 33 % žáků jej zvládá někdy. Je však potěšující zjištění, že výuka, která je vedena v anglickém jazyce i v jiných předmětech, než přímo v angličtině, je pravděpodobně vedena správným směrem, neboť žádný z dotazovaných žáků neuvedl, že by výuku v anglickém jazyce nezvládal. Z poskytnutých odpovědí rovněž vyplývá, že nejvíce žáků, přesně 74 %, pokládá vyučované předměty v anglickém jazyce za zábavnější. Lze proto konstatovat, že učitelé se snaží vést výuku zajímavější a snad i zábavnější

formou, která žáky více zaujme. Žáci se tak dozvědí nejen potřebné informace z daného předmětu, ale také si nenásilnou formou rozšíří anglickou slovní zásobu, kterou využijí nejen ve škole v předmětu anglický jazyk, ale také v jejich běžném životě. Pro některé žáky (9 %) jsou dokonce předměty vedené v anglickém jazyce snazší, pouze 3 % dotazovaných respondentů je považuje za obtížnější a 14 % je pokládá za méně zábavné.

Po bedlivém prostudování odpovědí se domnívám, že využití metody CLIL na 1. stupni základní školy má spíše kladný přínos a pro žáky představuje spíše pozitiva než negativa. Žáci, kteří se s anglickým jazykem setkávají i v jiných předmětech, než jen v angličtině, se budou lépe tento jazyk učit, jsou s ním postupně seznamováni a jsem toho názoru, že tyto děti budou mít k anglickému jazyku daleko otevřenější přístup a budou mít větší tendenci své znalosti v daném jazyce prohlubovat. Dobrá znalost jim pomůže nejen při cestování, ale také při výběru zaměstnání, neboť nebudou limitováni jazykovou neznalostí. Jsem přesvědčena, že využívání metody CLIL na 1. stupni základních škol, je vhodné a efektivní. Rovněž dvě další otázky, stanovené ve výzkumu, je tedy možné kladně vyhodnotit.

3.7 Vyhodnocení rozhovorů

V rámci této práce byly uskutečněny také řízené rozhovory se zaměstnanci základních škol na 1. stupni. Tohoto rozhovoru se účastnilo celkem 5 osob. Rozhovor se skládal z celkového počtu 11 otázek:

- 1. Myslíte si, že vyučovací metody CLIL na 1. stupni základních škol má své opodstatnění?**
- 2. Pokud ano, proč tomu tak je? Jaké jsou hlavní výhody této metody?**
- 3. Pro jaký předmět na 1. stupni základních škol se metoda CLIL nejlépe hodí?**
- 4. Jaké jsou nevýhody této metody vyučované na 1. stupni základních škol?**
- 5. Zvládají žáci na 1. stupni základních škol předměty vyučované metodou CLIL?**
- 6. Zařadil/a byste své dítě navštěvující 1. stupeň základní školy do programu vyučovaného metodou CLIL? Pokud ano – proč, pokud ne – proč.**
- 7. Doporučil/a byste metodu CLIL také jiným základním školám? Pokud ano – proč, pokud ne – proč.**

- 8. Má vaše škola dostatečné zázemí pro výuku metody CLIL (učebny, vyučující, didaktické pomůcky apod.)? Jaké jsou mezery?**
- 9. Jak může žák v budoucnu uplatnit získané znalosti a dovednosti metodou CLIL?**
- 10. Proč je lepší začít s výukou metody CLIL na 1. stupni základních škol a ne až na 2. stupni či v dalších letech?**
- 11. Na co by se měly školy zaměřit při zavádění metody CLIL do vyučování?**

Níže jsou uvedeny informace týkající se vyhodnocení výzkumu. Jednotlivé otázky jsou zmíněny a rozebrány a následně je uvedeno celkové vyhodnocení rozhovoru.

- 1. Myslíte si, že vyučování metody CLIL na 1. stupni základních škol má své opodstatnění?**

Na tuto otázku všech 5 zaměstnanců škol uvedlo kladnou odpověď. Jednalo se tedy celkem o 100% dotázaných osob.

- 2. Pokud ano, proč tomu tak je? Jaké jsou hlavní výhody této metody?** Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Sbližování se s cizím jazykem
- Procvičení jazyka, zábavné hodiny
- Uplatňuje se ve všech předmětech, žáci nemají strach z použití, reagují na pokyny v cizím jazyce
- Uplatnění ve všech předmětech, krásně reagují na pokyny. Pokud žák nerozumí, učitel několikrát zopakuje otázku anglicky, dítě (žák) se může ptát v češtině
- Zábavné hodiny, procvičení angličtiny

- 3. Pro jaký předmět na 1. stupni základních škol se metoda CLIL nejlépe hodí?** Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Uplatňuji ve všech předmětech
- Matematika, prvouka, tělocvik, výtvarná výchova, pracovní činnost

- Pro všechny
- Pro všechny předměty
- Matematika, prvouka, tělocvik, výtvarná výchova, hudební výchova, pracovní činnost

4. Jaké jsou nevýhody této metody vyučované na 1. stupni základních škol? Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Žádné
- Nehodí se do mateřského jazyka
- Žádné
- Žádné
- Nejsou, nevím o nich

5. Zvládají žáci na 1. stupni základních škol předměty vyučované metodou CLIL? Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Ano
- Pomoc učitele, máme (1. a 2. tř.), porozumí otázce, mohou odpovědět i česky, učitel zopakuje anglicky
- Ano
- Ano
- Ano, 2. třída pokud umí, učitel to zopakuje anglicky.

6. Zařadil/a byste své dítě navštěvující 1. stupeň základní školy do programu vyučovaného metodou CLIL? Pokud ano – proč, pokud ne – proč. Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Ano – rychleji rozumí a plní pokyny, zvládne komunikovat v cizině, výhoda u přijímacího řízení na víceleté gymnázium
- Ano – rozšíření znalostí a slovní zásoby, bezprostřední použití anglického jazyka

- Ano – sblížení se s cizím jazykem, spontánní reakce na pokyny
- Ano – super reakce na pokyny – až spontánní – kolikrát to dětem naskakuje úplně od sebe (automaticky), sblížení a prohloubení jazyka
- Ano – rychlejší komunikace s učitelem, rozumí textům, plní pokyny, výhody víceletých gymnázií při přijímacím řízení, lepší komunikace například v cizině

7. Doporučil/a byste metodu CLIL také jiným základním školám? Pokud ano – proč, pokud ne – proč. Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Ano – záleží na jazykové vybavenosti učitelů
- Ano – rozšíření znalostí a slovní zásoby, bezprostřední použití
- Ano – sblížení s cizím jazykem, spontánní reakce na pokyny
- Ano – Hravá, zábavnější hodina
- Ano – sblížení s cizím jazykem, bezprostřední použití

8. Má vaše škola dostatečné zázemí pro výuku metody CLIL (učebny, vyučující, didaktické pomůcky apod.)? Jaké jsou mezery? Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Ano, ale záleží hlavně na přístupu vyučujících
- Málo rodilých mluvčích. Učitelé 2. stupně s aprobací např. M, F atd. mimo AJ nemají např. znalost AJ, nebudou používat metodu CLIL. 1 posluchárna + 2 počítačové učebny (poslech), interaktivní tabule – 1. stupeň 4 ks.
- Určitě ano
- Určitě ano, mezery nemáme (možná finance)
- Ano, důležitější je znalost (vybavenost) učitele

9. Jak může žák v budoucnu uplatnit získané znalosti a dovednosti metodou CLIL? Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Rozumí pokynům, komunikuje v cizině

- Zdokonalování v jazyce, jazykové třídy na gymnáziu, ERASMUS
- Pokud mají zájem i finance, mohou se zúčastnit jazykových zahraničních kurzů, pořádaných školou
- Víceletá gymnázia, účast v jazykových zahraničních kurzech
- Komunikují v cizině, menší zábrany při komunikaci, víceletá gymnázia

10. Proč je lepší začít s výukou metody CLIL na 1. stupni základních škol a ne až na 2. stupni či v dalších letech? Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Děti již od MŠ se učí AJ – zábavnou formou a na 1. stupni ZŠ se na to dá v pohodě navázat
- Používání základní slovní zásoby již od mladšího věku
- Žáci se nestydí mluvit již od raného věku, starší žáci se stydí, nechtějí mluvit
- Žáci nemají blok z mluvení již od raného věku, starší žáci se stydí
- Děti se dnes učí AJ již v MŠ – zábavnou formou, my na to navážeme a rozvíjíme nejen slovní zásobu

11. Na co by se měly školy zaměřit při zavádění metody CLIL do vyučování? Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně:

- Aby to děti bavilo a neovlivnilo to znalosti daných předmětů. Příjímání řízení na víceleté gymnázium
- Dostatek učitelů, kteří ovládají jazyk!!!
- Děti to musí hlavně bavit, měly by mít pocit, že je to škola hrou, učení nenásilnou formou. Dostatek kvalifikovaných učitelů
- Děti to musí bavit, hravou formou (škola hrou), kvalifikovaní učitelé
- Dostatek aprobovaných učitelů angličtiny

4 DISKUSE

Metoda CLIL má své nesporné výhody, jak ukázal tento průzkum. Mezi hlavní výhody této metody, které zmiňovali učitelé, patří především možnost sblížení se s cizím jazykem, procvičení jazyka, zábavné hodiny. Dále učitelé uváděli možnost uplatnění ve všech předmětech a skutečnost, že žáci nemají strach z použití a reagují na pokyny v cizím jazyce. Dále šlo o uplatnění ve všech předmětech, a krásně reagují na pokyny. Jestliže žák nerozumí, učitel může několikrát zopakovat otázku anglicky a dítě (žák) se následně může zeptat na to, co mu není jasné a může použít český jazyk. Znalosti cizího jazyka, které žák získal díky metodě CLIL, může následně uplatnit například při přechodu na víceleté gymnázium. Nevýhody zde nebyly zmíněny, avšak obecně je možné říci, že je nezbytné, aby byli učitelé tohoto jazyka kvalitně připraveni a měli dostatečné odborné znalosti ve vyučovacím předmětu.

Jak bylo ve výzkumu uvedeno, metoda CLIL je vhodná v jakémkoliv předmětu. Dobrá je například v hudební nebo výtvarné výchově, kde je ji možné spojit s názornými ukázkami či také v rámci pracovní činnosti, ale i prvouky. Na druhou stranu není problém ani s českým jazykem či matematikou, i když jsou tyto předměty obecně náročnější a já osobně bych ji doporučila do těchto předmětů spíše nezařazovat, alespoň ne hned na 1. stupni základních škol. Žáci se musí nejprve seznámit s pravidly českého pravopisu, který je sám o sobě velmi náročný a u matematiky je to obdobné. Učí se číst, psát, počítat a domnívám se, že zde by mohl anglický jazyk do jisté míry vadit. Na druhou stranu je zřejmé, že zařazení metody CLIL na 1. stupeň základních škol bude vyžadovat zvýšené nároky na znalosti, píli i časové možnosti daného žáka. Navíc se to zcela určitě dotkne také rodičů. Situace může být o to horší, pokud daný rodič neovládá anglický jazyk a dítě tak nemotivuje. V tomto případě může nastat problém se zvládnutím daného předmětu. Právě proto volím zařadit metodu CLIL do výuky předmětů, které se jeví méně náročné.

Dnešní děti se s takovou výukou dobře srovnaly a tuto skutečnost lze přikládat k tomu, že si současná mládež uvědomuje, jak v dnešním globalizovaném světě je potřebné znát cizí jazyk.

ZÁVĚR

Tématem této práce byla problematika výuky metodou CLIL a její využití na 1. stupni základní školy. Znalost cizího jazyka je v současné době nejen důležitá a samozřejmá, ale je i nesmírně cennou devizou a klíčem, který odemyká dveře naší budoucnosti. Čím dříve se člověk začne s cizím jazykem seznamovat, tím snazší bude pro něj další komunikace v tomto jazyce a následné prohlubování znalostí.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, do jaké míry je metoda CLIL využívána na prvním stupni ZŠ. Dalším cílem bylo zjistit názory žáků a učitelů na výuku prostřednictvím této metody a posoudit, zda-li můžeme CLIL považovat za efektivní metodu výuky na prvním stupni ZŠ. Z výše zjištěných výsledků, které uváděli jak žáci, tak učitelé, lze uvést, že obecně je tuto metodu možné do výuky zařadit. Nicméně tato metoda vyžaduje citlivý přístup daného učitele. Ten by měl mít nejen výborné znalosti jazykové a odborné, ale také schopnost komunikovat s dětmi a umět reagovat na jejich potřeby. Výuka prostřednictvím metody CLIL umožňuje dětem naučit se cizí jazyk přirozeným způsobem již v útlém věku, kdy má dítě dostatek předpokladů k tomu, aby přirozeně reagovalo v cizím jazyce. Nároky na učitele jsou ale vysoké. Nicméně i žáci by měli mít zájem o tuto metodu a měli by být schopni se daný nejazykový předmět kvalitně naučit. Taktéž je nutné sledovat, zda-li žák látku nejazykového předmětu zvládá stejně dobře jako při tradičně pojaté výuce. Měly by být učiněny také patřičné kroky vedoucí ke zjištění zpětné vazby od žáků i rodičů. Rodiče by také měli být seznámeni dopředu s tím, co uvedená metoda obnáší a měli by mít možnost se kdykoliv k výuce vyjádřit, ať už souhlasně či nesouhlasně.

Výzkum ukázal, že děti mají CLIL rády, považují tuto metodu za úspěšnou, zábavnější, a jen malé procento za obtížnější. Je však třeba zdůraznit, že efektivní implementace je podmíněna zejména motivací, jazykovou a metodickou odborností učitele, podporou vedení školy včetně materiálního zázemí a neposledně spoluprací rodičů a žáků.

Z mého osobního pohledu metodu CLIL považuji za velmi vhodné řešení v době globalizace, kdy jsou nároky na cizí jazyk vysoké a stále se budou zvyšovat. Cizí jazyk by tak neměl být překážkou pro nalezení dobrého pracovního uplatnění a žák nebo student by již nemusel podnikat náročné výměnné programy, které jsou zejména finančně problematické. Tímto krokem by se otevřela možnost pro všechny děti, aby se plynně naučily komunikovat v cizím jazyce a bez ostychu jej používat. Právě skutečnost, že se

metoda CLIL zařadí již na 1. stupni základních škol totiž snižuje ostych u dětí, které se nebojí reagovat v cizím jazyce. U starších žáků se tyto problémy mohou vyskytnout a žák více přemýšlí nad tím, co řekne. Menší dítě odpovídá často velmi spontánně. Osobně tedy mohu říci, že zařazení metody CLIL do vyučovacích hodin na 1. stupni základních škol je vhodné a přínosné při splnění výše uvedených podmínek. Tuto skutečnost také potvrzuje řada učitelů v rámci uskutečněných rozhovorů.

Osobně považuji za vhodné zařadit metodu CLIL do výuky předmětů, které se jeví méně náročné, jako například hudební výchova, tělesná výchova, výtvarná výchova, pracovní činnosti, ale také prvouka nebo matematika.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALADOVÁ, G. *Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 235 s. ISBN 978-80-87000-15-1.

DELLER, S. a kol. *Teaching Other Subjects Through English*. Oxford : Oxford University Press, 2007. 151 s. ISBN 13-987 019 442578 0.

GEORGIOU, S. I. Transition into CLIL: *Guidelines for the beginning stages of CLIL*. PAVLOU, P. (ed) *In. Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-primary Education*. 1. vyd. Proclil, 2011. ISBN 978-9963-9058-1-2.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HLAŘO, P. *Úvod do pedagogického výzkumu pro učitele středních škol*. Brno, 2011. ISBN 978-80-7375-544-7.

HOFMANNOVÁ, M. a kol. *Mathematics in a foreign language. Learning strategies*. GAGATSIS, F. a kol. eds.). *In. Proceedings of the 4th Mediterranean conference on mathematics education MEDCONF 2005*. University of Palermo, 2005. s. 137-146.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

MARSH, D. *CLIL/EMILE- The European Dimension: Actions, Trends and Foresight Potential*. Bruxelles: The European Union.

MEHISTO, P. *Uncovering CLIL. Content and Language Integrated Learning in bilingual and multilingual education*. Oxford: Macmillan Publishers Limited, 2008. ISBN 978-0-230-02719-0.

NOVOTNÁ, J. *Učitel metody CLIL. (Sborník z konference Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu-CLIL)*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2011. ISBN 978-80- 87000-85-4.

OLECKÁ, I. a kol. *Metodologie vědecko výzkumné činnosti*. Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s. Olomouc 2010. ISBN 978-80-87240-33-5.

SKUTIL, M. a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

Použité internetové zdroje

BALADOVÁ, G. Výuka metodou CLIL. *RVP Metodický portál* [online]. [cit-2015-06-02]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2965/VYUKA-METODOU-CLIL.html/>.

BALL, P. *Jak se realizuje výuka metodou CLIL?* KLEČKOVÁ, G. (Ed.) In. *Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu – CLIL*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [online]. 2006 [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=28339&view=2893&view=2893>. ISBN: 978-80-87000-85-4.

BENEŠOVÁ, B. *Metoda CLIL: krátký pohled do historie, využití metody CLIL v Evropě, přínosy a úskalí používání metody CLIL ve výuce*. ZČU v Plzni, Ústav jazykové přípravy [online]. 2010 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: http://clil.nidv.cz/dokument_2.html.

BENEŠOVÁ, V. *Zavádění prvků CLIL na 2. stupni základní školy*. [online]. [cit. 2012-02-15], s. 21. Dostupné na [www](http://theses.cz/id/sqxmlc/downloadPraceContent_adipIdno_9741): http://theses.cz/id/sqxmlc/downloadPraceContent_adipIdno_9741.

BLAKEMORE, S-J. a kol. U. *The learning brain: Lessons for education*. Blackwell, Oxford. 2005. ISBN: 978-1-4051-2401-0. [online]. 2005 [cit-2015-06-02]. Dostupné na: http://www.icn.ucl.ac.uk/sblakemore/sj_papers/blafri_devsci05.pdf.

Cizí jazyk. RVP. *Noty k písničce* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://stary.rvp.cz/soubor/03191-p2.pdf>.

COUBALOVÁ, A. *Podněty k výuce cizích jazyků v ČR*. MŠMT. Národní institut pro další vzdělávání [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>.

COYLE, D. *Content and language integrated learning: Motivating learners and teachers* [online]. 2006 [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://blocs.xtec.cat/clilpratiques1/files/2008/11/slrcogle.pdf>.

HOFMANNOVÁ, M. a kol. *CLIL - nový směr ve výuce* [online]. [cit. 2015-07-10]. Dostupné z: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>.

IANUA (Janička) [online]. [cit-2015-06-04]. Dostupné na: <https://janicka.scio.cz/Home/Projekt>.

Jolace. *CLIL a odborný cizí jazyk – formy podpory* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://www.jolace.com/products/clil-a-odborny-cizi-jazyk-formy-podpory/>.

MARSH, D. *CLIL Consortium* [online]. 2009 [cit-2015-06-08]. Dostupné na: www.cliviu.es.

NOVOTNÁ, J. a kol. *CLIL – nový směr ve výuce* [online]. [cit. 2015-06-02]. Dostupné na: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>.

NOVOTNÁ, J. a kol. *Using games in teaching mathematics through a foreign language*. In Bazzini, L. CIEAEM 53. *Mathematical Literacy in the Digital Era*. Verbania: Ghisetti e Corvi Editori, 2001, s. 129-131.

STOHLER, U. *The acquisition of knowledge in bilingual learning: an empirical study on the role of language in content learning*. Paper presented at the CLIL-Com Conference,

Helsinki [online]. 2006 [cit-2015-06-02]. Dostupné na: https://anglistik.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/dep_anglist/weitere_Uploads/Views/views15_3_clil_special.pdf.

ŠMÍDOVÁ, T. a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2, s. 8. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/CLIL_ve_vyuce.pdf.

ŠMÍDOVÁ, T. *CLIL aneb moderní vzdělávání pro 21. století. Minimetodika NÚV – metodická podpora pro učitele* [online]. [cit. 2012-02-08] Dostupné na: <http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=43509&view=2893&view=5473>.

TEJKALOVÁ, L. *CLIL – jazykové roviny a porozumění odbornému předmětu*. RVP Metodický portál [online]. 2011 [cit-2015-06-03]. Dostupné na: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10423/clil-%20jazykove-roviny-a-porozumeni-odbornemu%20predmetu.html/>.

TEJKALOVÁ, L. *Výzkumy o přínosu CLIL* [online]. 2010. [cit. 2015-05-29]. RVP Metodický portál. Dostupné z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/9653/VYZKUMY-O-PRINOSU-CLIL.html/>.

VAŇKOVÁ, Š. *CLIL jako jedna z inovativních metod v současném vzdělávání. Teoretické reflexe hudební výchovy*, 2012, roč. 8, č. 1. ISSN1803-1331. [online]. 2012 [cit. 2016-02-25]. Dostupné na: http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_8_1/vankova.pdf.

VOLLMER, H. J. a kol. *Subject-specific competence and language use of CLIL learners: The case of geography in grade 10 of secondary schools in Germany*. Presented at the ESSE8 Conference, London, 2006. In. VALDIVIA, A. A. THE DESIGN OF CONTENT & LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) COURSE FOR THE INTERWOVEN DEVELOPMENT OF CONTENT, COMMUNICATION, COGNITION & CULTURE [online]. 2012 [cit-2015-06-02]. Dostupné na:

http://pirhua.udep.edu.pe/bitstream/handle/123456789/1805/MAE_EDUC_096.pdf?sequence=1.

ZŠ Hálkova [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné na: <http://www.zshalkova.cz/index.php?obsah=stranka&stranka=7>.

ZŠ Heyrovského. *O škole* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné na: <http://www.zsheyrovskeho.cz/o-skole-cl-2.html>.

Seznam grafů

Graf 1: Uved' pohlaví	48
Graf 2: Věk	49
Graf 3: Učíš se rád/a anglický jazyk?	50
Graf 4: Považuješ anglický jazyk za důležitý předmět?	51
Graf 5: Používáš anglický jazyk i v jiných předmětech?	52
Graf 6: Jsou rodiče seznámeni s tím, že mluvíš anglicky i v jiných předmětech?	54
Graf 7: Víš o kamarádovi z jiné základní školy, který také používá angličtinu v jiných předmětech?	55
Graf 8: Zvládáš vyučovaný předmět s použitím anglického jazyka?	56
Graf 9: Vyučované předměty částečně v angličtině pro tebe jsou	57
Graf 10: Líbí se Ti, když paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech?	58

Seznam obrázků

Obrázek 1: Postavení CLIL v primárním (ISCED 1) a všeobecném sekundárním vzdělávání (ISCED 2 a 3), 2004/05	12
Obrázek 2: Podoby realizace CLIL	13

Seznam tabulek

Tabulka 1: Příklady možného rozdělení časové dotace při výuce předmětů – Prvouka a AJ	28
Tabulka 1: Pokud jsi odpověděl/a ANO, napiš v kterých	53
Tabulka 2: Myslíš, že je používání angličtiny v jiných předmětech potřeba? Pokud ano, napiš proč.....	59

Seznam příloh

Příloha 1: Přehled škol v ČR, kde probíhá projekt CLIL	79
Příloha 2: Noty k písni.....	81
Příloha 3: Pracovní list	82
Příloha 4: Obrázky pro lepší pochopení výrazů look, listen, clap your hands, dance, jump.....	83
Příloha 5: Dotazník.....	86

Seznam použitých zkratk

AJ	anglický jazyk
CALP	Dolaďování odborného jazyka spojeného s obsahovými předměty
CLIL	Coontent and Language Integrated Learning, Integrace obsahového a jazykového vzdělávání
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
MHD	Městská hromadná doprava
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
RVP	Rámcový vzdělávací program
SOCRATES – LINGUA A	Vzdělávací projekt
Tzv.	Takzvaně
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola

PŘÍLOHY

Příloha 1: Přehled škol v ČR, kde probíhá projekt CLIL

Základní škola a mateřská škola Květná
Základní škola a Mateřská škola Plavsko
Základní škola a Mateřská škola Cehnice
Základní škola a mateřská škola Josefa Kubálka Všenory
Základní škola a mateřská škola Chraštica
Základní škola Běly Jensen, Opatov, okres Svitavy
Základní škola a Mateřská škola Lochovice
Základní škola a Mateřská škola Markvartice
Základní škola a Mateřská škola Brloh
Základní a Mateřská škola, Pilníkov
Základní škola Čachovice a Mateřská škola Struhy
Základní škola a Mateřská škola Bělá pod Pradědem
Základní škola a Mateřská škola Hošťka
Základní škola Čechtice, okres Benešov
Základní škola a Mateřská škola Lubná
Základní škola Ostrava - Muglinov, Pěší 1/66
Základní škola a Mateřská škola Krčín
Základní škola a mateřská škola Husinec - Řež
Základní škola a Mateřská Horní Benešov
Základní škola Dašice, okres Pardubice
Základní škola, Liberec, nám Míru 212/2
Základní škola a Mateřská škola Moravské Prusy, p. o.
Základní škola Sv. Čecha, Choceň
Základní škola Havířov - Podlesí Mládežnická 11/1564
Základní škola Kralupy nad Vltavou, Komenského nám. č. 198
Základní škola a Mateřská škola Úhonic, Praha-západ
Základní škola Ústí nad Labem, Palachova 400/37
Základní škola Vysoké Mýto, Javornického

Základní škola Bruntál, Jesenická 10

Základní škola Pardubice, Štefánikova 448

Základní škola Chomutov, Na Příkopech 895

Základní škola Dr. Milady Horákové Kopřivnice, Obránců Míru 369

Základní škola Kralupy nad Vltavou, Gen. Klapálka 1029

Základní škola a Mateřská škola Děčín IV, Máchovo náměstí 688/11

Základní škola Bodláka a Pampelišky, o.p.s., Veliš 40

Základní škola Velvary, okres Kladno

Základní škola Nová Role, okres Karlovy Vary

Základní škola Hostivice

Základní škola Přimda, okres Tachov

Základní škola Rozvadov, okres Tachov

Základní škola, Brno, Řehořova 3

Základní škola a Mateřská škola Halže

Zdroj: IANUA (Janička) [online]. [cit-2015-06-04]. Dostupné na: <https://janicka.scio.cz/School>.

Příloha 2: Noty k písni

Look, listen, clap your hands

Hudba : Petr Kořínek
Text: Marcela Kořínková

Moderato

Zpěv

Look lis-ten clap your hands you can jump you can dance
we can jump

1.

Zpěv

we can dance

5 2

5 2

Detailed description: The image shows two systems of musical notation for a song. The first system is for the first line of the song, starting with the tempo marking 'Moderato'. It features a vocal line (Zpěv) and a piano accompaniment. The vocal line has lyrics: 'Look lis-ten clap your hands you can jump you can dance' on the first line, and 'we can jump' on the second line. There is a first ending bracket over the final two measures of the first line. The piano accompaniment consists of a right-hand part with chords and a left-hand part with a simple bass line. The second system is for the second line of the song, with lyrics 'we can dance'. It also features a vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a first ending bracket over the final two measures. The piano accompaniment continues with similar chordal and bass line patterns.

Zdroj: Cizí jazyk. RVP. *Noty k písničce* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://stary.rvp.cz/soubor/03191-p2.pdf>.

Příloha 3: Pracovní list

Taneček

Koukej, poslouchej, zatluskej,
poskoč si a do tance se dej!

Look, listen, clap your hands,
You can jump,
You can dance,
Look, listen, clap your hands,
You can jump, you can dance...

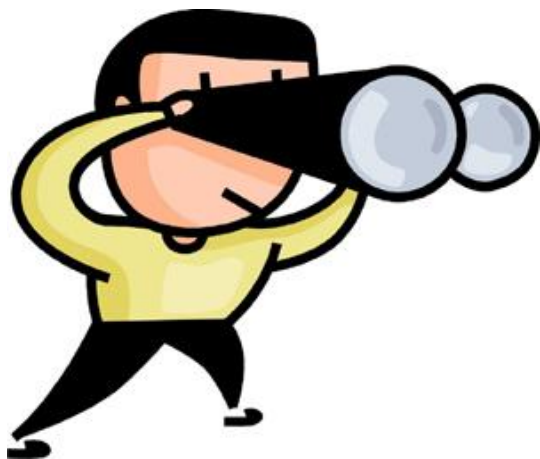
VYROB SI TLESKACÍHO PANÁKA

Vystřihni podle - - - -čáry loutku.
Do prostoru pod hlavou strč prstíky
Palec a prostředníček. Prstíky tleskej.
Loutkou poskakuj v rytmu písničky.

Zdroj: Cizí jazyk. RVP. *Noty k písničce* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné na: <http://stary.rvp.cz/soubor/03191-p2.pdf>.

Příloha 4: Obrázky pro lepší pochopení výrazů look, listen, clap your hands, dance, jump

Look

Listen

Clap your hands

Dance

Jump

Příloha 5: Dotazník

DOTAZNÍK

Milí žáci,

tento dotazník je zaměřený na metodu CLIL používanou nejen na základních školách. Dotazník je zcela anonymní a slouží ke zjištění potřebných informací, které bych ráda uplatnila pro svou závěrečnou diplomovou práci. Prosím vás o jeho vyplnění. Prosím o zakroužkování nebo čitelné vepsání tiskacím písmem.

1. Jsi:

a) dívka

b) chlapec

Věk:

2. Napiš název školy

.....
.....

3. Učíš se rád/a anglický jazyk?

a) ano ☺

b) ne ☹

4. Považuješ anglický jazyk za důležitý předmět?

a) ano

b) ne

5. Používáš anglický jazyk i v jiných předmětech?

a) ano

b) ne

6. Pokud jsi odpověděl/a ANO, napiš, v kterých.

.....
.....
.....
.....

7. Jsou rodiče seznámeni s tím, že mluvíš anglicky i v jiných předmětech?

a) ano

b) ne

8. Víš o kamarádovi z jiné základní školy, který také používá angličtinu v jiných předmětech?

- a) ano
- b) ne

9. Zvládáš vyučovaný předmět s použitím anglického jazyka?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

10. Vyučované předměty částečně v angličtině pro tebe jsou:

- a) obtížnější
- b) snazší
- c) zábavnější
- d) méně zábavné

11. Líbí se Ti, když paní učitelka používá anglický jazyk i v jiných předmětech?

- a) ano 😊
- b) ne ☹

12. Myslíš, že je používání angličtiny v jiných předmětech potřeba? Pokud ano, napiš proč.

.....
.....
.....
.....

Děkuji za vyplnění dotazníku 😊